

پودمان ۴

آماده کردن کودک برای خواندن

وقتی بتوانی بخوانی، گویا دنیایی را در جیب خود حمل می کنی.

زمان: ۶۰ ساعت (نظری ۲۴ ساعت + عملی ۳۶ ساعت)

واحد یادگیری ۴

آماده کردن کودک برای خواندن

استاندارد عملکرد

آماده کردن کودک برای خواندن از طریق توسعه شناخت مراحل خواندن و پرورش کتاب خوانی، کاربرد فعالیت های روزانه در توسعه توانایی خواندن و پرورش شناخت دیداری نمادها، حروف و کلمات براساس منابع علمی و آموزشی معتبر، دستورالعمل های وزارت آموزش و پرورش و سازمان بهزیستی کشور

شایستگی های فنی مورد انتظار در این واحد یادگیری:

- ۱ توسعه شناخت خواندن
- ۲ پرورش کتاب خوانی
- ۳ کاربرد فعالیت های روزانه در توسعه توانایی خواندن
- ۴ پرورش شناخت دیداری نمادها، حروف و کلمات

شایستگی های غیر فنی مورد انتظار در واحد یادگیری:

- ۱ یادگیری
- ۲ مهارت گوش کردن
- ۳ آموزش و کمک به فراگیری دیگران

هدف توانمندسازی ۴-۱: مراحل خواندن کودکان را توضیح دهد.

خواندن

بخوان به نام پروردگاری که تو را خلق کرده است.

(سوره علق، آیه ۱)

فعالیت ۱: به یاد دارید چه کسی و در چه سنی اولین کتاب را برای شما خواند؟ خاطره یا تجربه‌تان را با سایر هم‌کلاسی‌ها در میان بگذارید.

گفت‌وگو کنید

شکل ۱- خواندن کودک

فراگیری خواندن مستلزم گرد هم آوردن مهارت‌های کلامی گوناگونی است که کودک می‌تواند از سنین پایین کسب کند. والدین و مربیان باید بتوانند به کودکان کمک کنند تا این مهارت‌ها را برای آمادگی فراگیری خواندن کسب کنند (شکل ۱).

خواندن: تفسیر معنادار نمادهای کلامی نوشته شده و یا چاپ شده است.

بین رشد زبانی و فراگیری خواندن پیوند محکمی وجود دارد. روشن است که کودکان پیش از آنکه توانایی خواندن پیدا کنند، باید به سطح خوبی از شناخت کاربرد و مهارت‌های کلامی رسیده باشند.

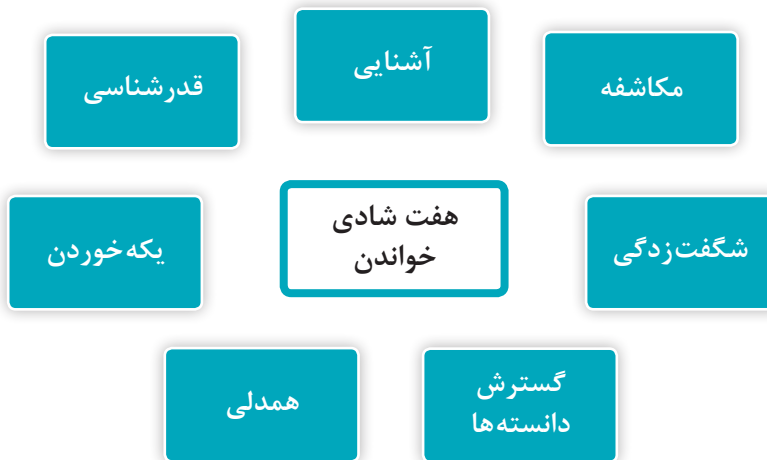
نکته

تحقیقات نشان داده است کودکی که خوب حرف می‌زند، می‌تواند خوب بخواند.

ضرورت و اهمیت خواندن

ضرورت و اهمیت خواندن را می‌توان تحت عنوان هفت شادی خواندن طبقه‌بندی کرد (نمودار ۱).

نمودار ۱- هفت شادی خواندن

بنابراین خواندن به کودک کمک می‌کند تا مهارت‌های زبانی خودش را رشد بدهد. او ضمن خواندن با زبان کتاب آشنا می‌شود و متوجه می‌شود که کتاب دارای ساختاری است، از شروع، زمان، مکان، شخصیت‌ها، طرح اصلی مشکل و چگونگی راهکارهایی برای حل مشکل تا رسیدن به هدف. او براساس همین شناخت از عناصر داستان، وقایع را پیش‌بینی خواهد کرد.

تمرین کنید

فعالیت ۲: کتاب خواندن خودتان را با نمودار بالا مقایسه کنید و نتیجه را در کلاس ارائه دهید.

اهداف خواندن

گفت‌وگو کنید

فعالیت ۳: در گروه‌های کلاسی در مورد سؤالات زیر گفت‌وگو کنید:

- می‌خوانیم تا لذت ببریم و یا سرگرم شویم؟
- خزانهٔ واژگان کودک با خواندن توسعه می‌یابد؟

هدف از آموزش خواندن

اهداف آموزش خواندن شامل موارد زیر است:

- ۱ بهبود توانایی کلی زبانی از نظر تولید آواها، معنی‌شناسی و کاربرد صحیح واژگان و عبارات؛
- ۲ لذت بردن از کتاب‌ها و درک این نکته که آنها منابعی بی‌شمار از اطلاعات هستند؛
- ۳ درک مطالب شفاهی؛
- ۴ درک رابطهٔ بین گفتار و نوشتار؛

- ۵ خلق مطالب نوشتاری جدید؛
- ۶ رشد واژگان و کاربرد صحیح واژگان آشنا؛
- ۷ درک هم نشینی آواها در کنار هم و تأثیر متقابل آنها بر یکدیگر؛
- ۸ شناخت کلمات هم قافیه؛
- ۹ توانایی ارتباط با اشیای واقعی؛
- ۱۰ شناسایی و اجرای دستورالعمل‌های متوالی.

خواندن را چه وقت شروع کنید؟

«خواندن را چه وقت شروع کنید؟» یکی از مهم‌ترین سؤالات است. صاحب نظران مناسب‌ترین زمان را از ۳/۵ تا ۶ سالگی متغیر دانسته‌اند. سن مناسب یادگیری خواندن ۴ تا ۵ سالگی است، زیرا در این سنین کودکان ذخیره واژگانی مناسبی در اختیار دارند. البته چنانچه در محیط مناسبی پرورش یافته باشند، در ۵ سالگی حدود ۲۵۰۰ کلمه در خزانه واژگانی خود دارند و اگر در محیط رشدی نامناسب قرار گیرند، به ۲۰۰۰ کلمه کاهش می‌یابد.

با تمام تحقیقاتی که در زمینه سن آموزش خواندن صورت گرفته، مهم‌ترین چیزی که می‌تواند به کودک کمک کند تا به خواندن علاقه‌مند شود، لذت بردن از کتاب‌خوانی در کنار شما و با شماست. کودکان قبل از اینکه حتی کلمات را یاد بگیرند، با نگاه کردن، ورق‌زدن، سرک کشیدن به درون کتاب این لذت را کسب می‌کنند. آنان تصاویر را ابتدا فقط به صورت رنگ، شکل و طرح می‌بینند، کم‌کم شکل‌ها برایشان قابل تشخیص می‌شود و می‌فهمند بین شکل و صدای رابطه‌ای هست. کودکان به مرور ورق‌زدن را می‌آموزند و چیزهایی را که می‌شناسند، نام می‌برند.

- فراموش نکنید که در طول روز برنامه کتاب‌خوانی را بیشتر کنید.
- مواقع خاصی مثلاً پیش از استراحت نیم روز و یا قبل از خواب، برای کودک کتاب بخوانید یا قصه بگویید تا این عادت در او درونی شود.
- هیچ وقت برای خواندن زود نیست.

نکته

فعالیت ۴: بروشوری برای والدین با موضوع «تشویق فرزندان به کتاب خواندن» تهیه کنید.

بروشور
تهیه کنید

فعالیت ۵: به شکل ۲ با دقت نگاه کنید و هر آنچه را می‌بینید و احساس می‌کنید، بنویسید. در کلاس با دوستانتان گفت‌وگو کنید و نتیجه را جمع‌بندی کنید.

شکل ۲- پرورش تصویر خوانی^۲

کودکان خواندن را با تصاویر آغاز می‌کنند، سپس با تجربه بیشتر آرام‌آرام به متن نیز توجه می‌کنند؛ بنابراین تصویر جزء جدایی‌ناپذیر کتاب‌های کودکان است و کتاب‌های تصویری از مهم‌ترین ابزار هستند.

کتاب تصویری^۳: کتابی است که از طریق مجموعه‌ای از تصاویر مرتبط به هم با متنی کوتاه یا بدون متن، قصه‌گویی می‌کند یا اطلاعاتی را انتقال می‌دهد.^۴

خصوصیات تصویر خوانی:

- ۱ کتاب‌های تصویری قالبی هستند که می‌توانند همه موضوعات را در خود جای دهند.
- ۲ کودکی که هنوز خواندن نیاموخته یا خواندنش محدود است، با تصویر می‌خواند.
- ۳ تصاویر نقش محوری دارند و گاه مهم‌تر از متن هستند.
- ۴ تصویر در امتداد متن یا همراه با متن پیوسته پیش می‌رود.

کتاب تصویری کتاب مصور نیست.^۵ زیرا در کتاب مصور، تصویرها نقش محوری ندارند و گاه تکمیل‌کننده متن هستند؛ مثل تصویر چرخه آب.

۱- در این قسمت فقط به کتاب‌های تصویری اشاره می‌شود در حالی که در زمینه انواع ادبیات کودکان در مبحث بعدی مفصلاً صحبت خواهد شد.

۲- رجوع شود به منبع ۱ آخر فصل

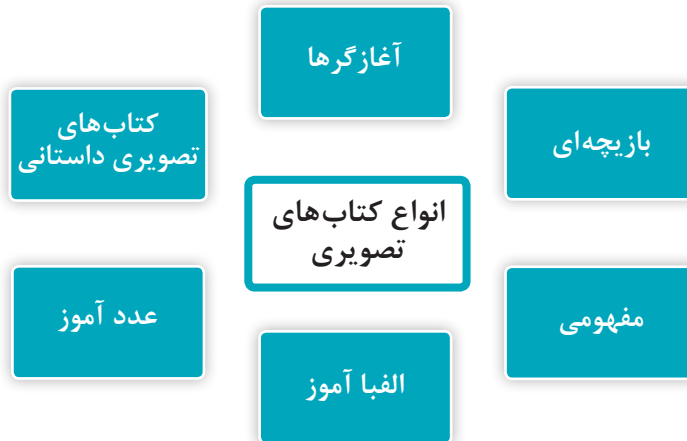
۳ - Picture Book

۴ - Norton, Donnae 1999

۵ - Illustrated Book

انواع کتاب‌های تصویری

انواع کتاب‌های تصویری عبارت‌اند از: (نمودار ۲)

نمودار ۲ - انواع کتاب‌های تصویری

۱ (حسی - لمسی) آغازگرها: کتاب‌هایی که قوه بینایی را تحریک می‌کنند؛ توانایی تشخیص رنگ و شکل را به کودک می‌دهند و در ابتدای سخن گفتن مشارکت کودک را در نام بردن اشیاء، تکرار اشعار ساده و حرکت دست‌ها تقویت می‌کنند.^۱

۲ کتاب‌های بازیچه‌ای^۲: در واقع ابزار انتقالی بین اسباب‌بازی و کتاب واقعی هستند. مثلاً در کتابی یک لانه طراحی شده، تعدادی پرنده پارچه‌ای که با نخ به بدنه متصل است و می‌خواهند وارد لانه شوند.^۳

۳ کتاب‌های مفهومی^۴: در این کتاب‌ها متن چندان نقشی ندارد و کودک از طریق قدرت مشاهده مفاهیم را درک می‌کند. برای مثال، در کتاب درخت، کودک با فصول گوناگون آشنا می‌شود (شکل ۳).

شکل ۳ - کتاب مفهومی^۵

۱ - Firstbook

۳ - Toybook

۵ - Conceptbook

۲ - در فصل سوم این مورد به‌طور مفصل آورده شده است.

۴ - در فصل سوم این مورد به‌طور مفصل آورده شده است.

۶ - به منبع ۲ آخر فصل رجوع شود.

۴ الفبا آموزها: هر چند هدف این کتابها آموزش الفبا نیست، اما کودک را با صدا و شکل حروف آشنا می‌کند. در واقع بازی با حروف است که گاهی داستانی هم است، یعنی حروف در یک ماجرای داستانی وارد می‌شوند. این بازی برای کلاس اولی‌ها به بالاست. برای شناسایی حروف نمونه‌ها باید از اشیای آشنا و ملموس انتخاب شوند (شکل ۴).

شکل ۴- الفبا آموز^۱

۵ عدد آموزها: هدف این نوع کتابها آموختن عدد نیست، بلکه صرفاً آشنا کردن با شکل عدد و مفهوم آن است. معمولاً اعداد را در کنار پدیده‌های آشنا (مثلاً سیب، ماشین) معرفی می‌کنند. گاهی در بازی‌ها و ترانه‌ها نیز اعداد دیده می‌شود، یک مرغ دارم... پس چندتا ... ده بیست سی چهار پنجاه شصت ... حالا که رسید به صدتا، دستمال آبی بردار، پر از گلابی بردار (شکل ۵).

شکل ۵- عدد آموزها

۱- به منبع ۳ آخر فصل رجوع شود.

۶ کتاب‌های تصویری داستانی

الف) کتاب‌های داستانی بدون متن

ب) کتاب‌های داستانی با متن

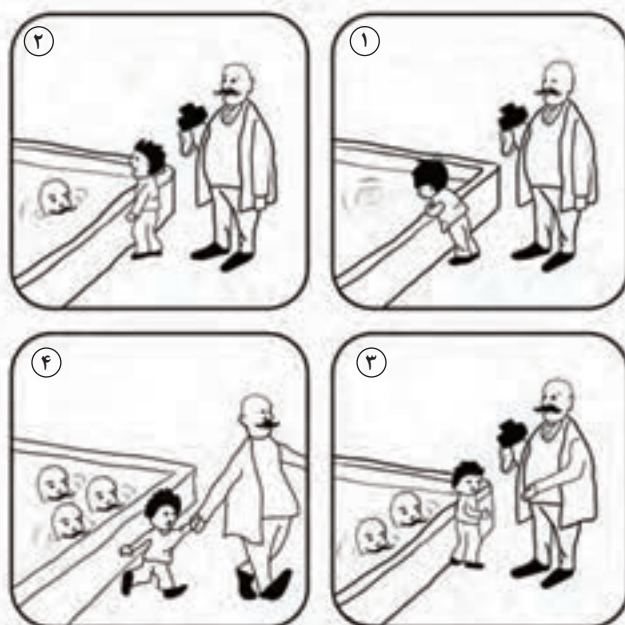
الف) کتاب‌های داستانی بدون متن : کتاب‌هایی که هر تصویر، زمینه را برای تصویر بعدی آماده می‌کند و نهایتاً مسیر داستان را می‌توان دنبال کرد. دو نمونه کتاب تصویری بدون متن که مسیر داستانی دارد، به‌منظور آشنایی آورده شده است :

۱ در تصاویر پایین دو موش تصمیم می‌گیرند به بالای تپه‌ای بروند و پس از طی کردن مسیر به بالای تپه می‌رسند و خوشحال می‌شوند، اما متوجه می‌شوند که آن بلندی تپه نبوده و کوهان شتر است (شکل ۶).

شکل ۶- داستان بدون متن ۱

در کتاب‌های داستانی بدون کلام بیان همه حالات، عواطف، رویدادها، تحول شخصیت‌ها، کنش‌ها و واکنش‌ها به عهده تصویر است.

۲ قصه‌های من و بابام: این قصه‌گاه در ۴ تصویر و یا در ۹ تصویر گویای داستانی بین پدر و پسر است. اعداد کناری تصاویر روند داستان را نشان می‌دهند. در اینجا و در نمونه قبلی اطلاعات تنها از طریق تصاویر بیان می‌شود (شکل ۷).

شکل ۷- داستان بدون متن^۱

۱ - به منبع ۵ آخر فصل رجوع شود.

ب) کتاب‌های تصویری داستانی با متن: در این نوع کتاب‌ها درون مایه^۱ دو بار تکرار شده است؛ یکبار در قالب کلام نوشته شده است و بار دیگر در قالب تصویر (شکل، رنگ و...) در واقع خواننده در هر یک چیزی را به دست می‌آورد که دیگری فاقد آن است.

داستان خانم بشقابی که متعلق به پسری به نام فردو است؛ و احساس خانم بشقاب از نحوه استفاده فردو از او را بیان می‌کند. (شکل ۸).

شکل ۸- داستان با متن^۲

۱- درون مایه عبارت از فکر اصلی که در خلال داستان ادامه می‌یابد و در واقع متن اصلی داستان است.

۲- به منبع ۶ آخر فصل رجوع شود.

۲ داستان موشی که داخل تونل مترو زندگی می‌کند و کنجکاو است آخر تونل چیست؟ (شکل ۹).

شکل ۹- داستان با متن ۱

فعالیت ۶: نمونه‌هایی از کتاب‌های آغازگر، الفبا آموز، عددآموز، داستانی (بی‌متن و با متن) را انتخاب کنید و در کلاس ارائه دهید و آنها را به هم‌کلاسی‌هایتان معرفی کنید.

تمرین کنید

۱- به منبع ۷ آخر فصل رجوع شود.

هدف توانمندسازی ۲-۴: فعالیت‌های آموزشی برای توسعه شناخت مراحل خواندن کودک طراحی و اجرا کند.

ویژگی‌های کتاب تصویری

از آنجا که تصاویر نباید تنها نقش تزئینی و زیبایی داشته باشند و باید به عنوان مکمل مفاهیم اصلی کتاب مطرح شوند، پس باید موارد زیر درباره آنها رعایت شوند:

- استفاده درست از رنگ: کودکان از رنگ‌آمیزی تند لذت نمی‌برند. استفاده درست از رنگ مهم‌تر از رنگی است که به کار برده می‌شود (شکل ۱۰).

شکل ۱۰- استفاده درست از رنگ^۱

از درد انگشت‌هایش ناراحت نمی‌شد، ولی از چیزهای دیگر ناراحت می‌شد.
 زود به او بر می‌خورد.
 نازک‌نارنجی خیلی ناز نازی بود.

■ گویایی و وضوح تصویر : در این جا تصویر کلید درک محتوا است. گویایی و وضوح تصویر و انطباق آن با موضوع کتاب اهمیت فراوانی دارد (شکل ۱۱).

شکل ۱۱- وضوح تصویر ۱

■ تناسب تصویر با درک کودک: تصاویر باید با درک کودک و آنچه او از آن موضوع می‌داند، متناسب باشد (شکل ۱۲).

شکل ۱۲- تناسب تصویر با درک کودک ۲

یودمان چهارم: آماده کردن کودک برای خواندن

■ سفید خوانی: تصاویر باید بزرگ و زیبا باشند ولی تمام صفحه را پر نکنند و جایی برای سفیدخوانی یعنی تمرکز روی تصویر خاص را به کودک بدهند (شکل ۱۳).

شکل ۱۳- سفید خوانی^۱

■ جایگاه مناسب برای متن و تصویر: در کتاب تصویری انتخاب جایگاه مناسب برای متن و تصویر از اهمیت بسزایی برخوردار است و در ارائه پیام، وحدت بین متن و تصویر باید حفظ شود. این نکته گاه به شکل‌های مختلف در کتاب‌ها دیده می‌شود که شامل موارد زیر است:
الف) تصویر نمایشگر متن: گاهی دقیقاً تصویر نمایشگر متن است؛ بنابراین باید با محتوا و عنوان داستان صفحه به صفحه پیش برود (شکل ۱۴).

شکل ۱۴- تصویر نمایشگر متن^۲

۱- به منبع ۱۱ آخر فصل رجوع شود.

۲- به منبع ۱۲ آخر فصل رجوع شود.

ب) متن روی تصویر : گاهی متن روی تصویر قرار گرفته است؛ در واقع متن با تصویر ادغام شده‌اند (شکل ۱۵).

شکل ۱۵- متن روی تصویر^۱

شکل ۱۶- تصویر بزرگ تر از نوشته^۲

ج) تصویر بزرگ تر از نوشته : گاهی تصویر بزرگ تر از متن است و نوشته به صورت حاشیه در کنار تصویر دیده می‌شود (شکل ۱۶).

۲- به منبع ۱۱۴ آخر فصل رجوع شود.

۱- به منبع ۱۱۳ آخر فصل رجوع شود.

د) تصویر تمام صفحه: گاهی تصویر تمام صفحه را پر می‌کند و متن صفحه قبل از تصویر قرار دارد، ولی احساس درون آن تصویر بیان می‌شود نه در کلام؛ در واقع تصویر است که سخن می‌گوید (شکل ۱۷).

شکل ۱۷- تصویر تمام صفحه^۱

تصویر خوب، تصویر بد

معمولاً کتاب‌های تصویری بسیاری در فروشگاه‌ها و دکه‌های روزنامه فروشی یافت می‌شود که ظاهراً دارای تصویر مناسب کودکان است، در حالی که منظور از تصویر در کتاب تصویری صرفاً نمایش شخصیت‌ها و یا نمادها به شکل تصویر نیست.

در یک کتاب تصویری خوب، خواننده یکبار با متن حرکت می‌کند و بار دوم همه آنچه را که در متن داشته است، در تصویر باید دنبال کند. در این حالت ما با یک کتاب روبه‌رو هستیم که درون مایه آن دوبار تکرار شده است؛ یکی در قالب کلام مکتوب، دیگری در قالب خط و نقطه، حجم، رنگ، تصویر و غیره. در یک کتاب تصویری خوب فضاهایی که متن قادر به پرداخت آن نیست با تصویر نشان داده می‌شود (شکل ۱۸).

۱- به منبع ۱۵ آخر فصل رجوع شود.

شکل ۱۸- تصویر خوب^۱

کودکانی که با کتاب‌های خوب تصویری آشنا می‌شوند، یاد می‌گیرند از متن و تصویر روایتی جداگانه دریافت کنند که در دیگری وجود نداشته است.

نکته

لازم به یادآوری است که در آموزش رسمی زبان کلاس اول، آموزش از تصویرخوانی آغاز می‌شود؛ در نتیجه داشتن تجربه قبلی از طریق شناخت تصویر خوب می‌تواند به آنها کمک کند.

فعالیت ۷: در گروه‌های کلاسی ویژگی‌های کتاب خوب را با تهیه تصاویر از انواع کتاب‌ها به صورت یک پوستر ارائه دهید.

تمرین کنید

فعالیت ۸: از کتاب‌های ارائه شده و پوستر و بروشورهای تهیه شده در فعالیت ۶ و ۷ نمایشگاهی برپا کنید.

نمایشگاه برگزار کنید

هدف توانمندسازی ۳-۴: پرورش کتاب‌خوانی را در کودکان توضیح دهد.

پرورش کتاب‌خوانی

فعالیت ۹: شما دوست دارید کتاب را خودتان بخوانید یا برای شما خوانده شود؟ با دوستانتان گفت‌وگو کنید و دلایلتان را در کلاس ارائه دهید.

گفت‌وگو
کنید

بلند خوانی (من می‌خوانم، تو گوش می‌کنی)

کودکانی از کتاب لذت می‌برند که از همان کودکی عشق به کتاب و کتاب‌خوانی در آنها نهادینه شده باشد. حتی کودکان کوچک دوست دارند صدای شما را وقتی کتاب می‌خوانید، بشنوند و گاهی در تکرار بعضی از کلمات با شما شریک شوند. وقتی کودک همراه با شما به کتاب نگاه می‌کند، فقط از دیدن تصاویر و شنیدن داستان لذت نمی‌برد، بلکه توجه خاص و نزدیکی فیزیکی شما با او و احساس محبت و امنیت کودک، باعث توجه بیشتر او نسبت به کتاب می‌شود (شکل ۱۹).

شکل ۱۹- بلند خوانی

بدین ترتیب دانش کودک از جهان گسترش می‌یابد و درک او از تجربیاتش که به تازگی به دست آورده است، عمیق‌تر می‌شود. کودکی که با کتاب انس گرفته به زودی اطلاعات زیادی کسب می‌کند که برای فراگیری خواندن لازم است. مثلاً می‌فهمد که کتاب را از راست به چپ ورق می‌زنید و هر صفحه از بالا به پایین و هر سطر را از راست به چپ دنبال می‌کنید. می‌فهمد که تصاویر به فهم مطلب کمک می‌کند؛ کلمات با فضای خالی از هم جدا شده‌اند؛ داستان‌ها آغاز، ادامه و پایانی دارند و اغلب از الگوی مشخصی پیروی می‌کنند. آنها به مرور یاد می‌گیرند که حتی پیش‌بینی کنند؛ اول چی بعد چی؟ و بالاخره آخر چه خواهد شد؟

زبان کتاب‌ها و قصه‌ها از آنجا که رسمی‌تر از زبان رایج است به کودکان این فرصت را می‌دهد که مهارت بیشتری در زبان کسب کنند و وقتی که زمان خواندن فرا برسد، از مهارت بیشتری برخوردار باشند (شکل ۲۰).

شکل ۲۰- تمرین خواندن

فواید بلندخوانی برای کودکان

اگر کودک شما را در حال خواندن کتاب ببیند، این تفکر در ذهنش شکل می‌گیرد که کتاب دارای اهمیت است و برای او نیز شیء ارزشمندی خواهد بود. علاوه بر این:

- مدت تمرکز افزایش می‌یابد.
- لغات بیشتری می‌آموزد؛ در نتیجه بهتر صحبت می‌کند و دیدش وسعت می‌یابد.
- خواندن کتاب‌ها به او یاد می‌دهد که با قهرمانان کتاب هم‌ذات پنداری نماید.
- خواندن به او یاد می‌دهد که خوب گوش کردن را یاد بگیرد.
- او با خواندن یاد می‌گیرد که چگونه احساساتش را بیان کند.
- احساس همدلی با دیگران، یکرنگی و هماهنگی از جمله مواهب کتاب‌خوانی است.
- با خواندن، کودک فرصت می‌یابد مراحل گذر زمان یا حادثه را دنبال کند (اول چی بعد چی؟).
- ریتم و قافیه شعر و متن به کودک چیزی بیشتر از کلمه می‌دهد که لذت است.
- فضای خالی بین کلمات نمایانگر ارزش و اثر بخشی هر کلمه است.
- در کتاب‌خوانی، کودک می‌آموزد که داستان‌ها، آغاز، ادامه و پایانی دارند.
- او به مرور با خواندن قدرت پیش‌بینی پیدا می‌کند.
- خواندن فرصتی است برای آشنایی با زبان رایج پیرامون.

مطالعات نشان داده است که تمایل کتاب‌خوانی برای کودکان، در مادران بیش از پدران است. اما به‌خاطر داشته باشید که کودکان به خصوص پسرها دوست دارند پدرانشان برای آنها کتاب بخوانند (شکل ۲۱).

نکته

شکل ۲۱- کتاب خوانی با پدر

فعالیت ۱۰: با کدام یک از فواید بلندخوانی بیشتر موافق هستید؟ در کلاس با سایر دوستان در مورد آن گفت‌وگو کنید.

گفت‌وگو کنید

انتخاب کتاب برای کودکان

فعالیت ۱۱: اگر به یک کتاب‌فروشی مراجعه کنید، معیار شما برای انتخاب کتاب چیست؟ با هم‌کلاسی‌های خود گفت‌وگو کنید و نظر آنها را بپرسید.

گفت‌وگو کنید

«پیرزن در مسیر خانه دخترش، برای رها شدن از دست گرگ، شیر و حیوانات درنده مجبور می‌شود به آنها وعده بدهد...»

«قورباغه بعد از اینکه آب چاه تمام شد، مجبور شد از درون چاه بیرون بیاید و با ...»

«دخترک عروسکش را زیر درخت خرمالو جا گذاشت، باران شروع به باریدن کرد و ...»

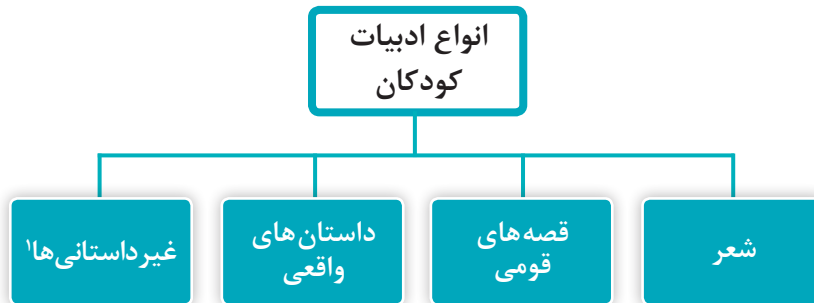
«عروسک قشنگ من قرمز پوشیده، تو رختخواب آبی‌ش خوابیده»

دنبال کردن پیرزن، نگرانی قورباغه و عروسک زیر باران مانده و شعر عروسک قشنگ من، از جمله مواردی است که ما را به تعقیب حوادث علاقه‌مند می‌کند و این همان بخش مهم از ادبیات کودکان است که لذت و شادی، ماجراجویی و شخصیت‌ها درهم می‌آمیزند و ما را با تجارب جدید آشنا می‌سازند.

ادبیات کودکان همانند ادبیات بزرگسالان دارای انواع گوناگون است که هر یک ویژگی خاص خود را دارند. در اینجا به مواردی از آن اشاره می‌شود.

انواع ادبیات کودک

ساده‌ترین تقسیم‌بندی انواع ادبیات کودکان در نمودار ۳ نشان داده شده است.

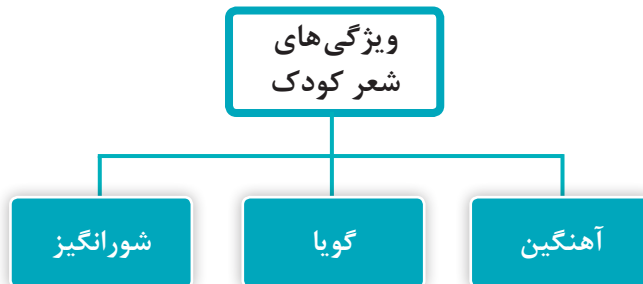

نمودار ۳- انواع ادبیات کودکان

الف) شعر: شعر کودک کلامی است موزون و زیبا که هم از نظر ترکیب اصوات و کلمات و هم از نظر محتوا، عامل زیبایی در آن وجود داشته باشد. شعر وسیله‌ای برای بازی، حرکت و آواز کودک است.

ویژگی‌های شعر کودک

ویژگی‌های شعر کودک در نمودار ۴ نشان داده شده است:

نمودار ۴- ویژگی‌های شعر کودک

انواع شعر کودکان

به انواع شعر کودکان در نمودار ۵ توجه کنید.

۱- در این مبحث دسته کتاب‌های غیرداستانی در بخش کاربرد فعالیت روزانه در توسعه توانایی خواندن بحث خواهد شد.

نمودار ۵- انواع شعر کودکان

- ۱ **لالایی:** لالایی‌ها معمولاً از آرزوهای مادران و درد دل و گلایه از زندگی الهام گرفته است که به نوعی ادبیات کاربردی است.
- لالالا گل خشخاش / بابات رفته خدا همراهش
- ۲ **هیچانه‌ها:** در این نوع اشعار مقصود خاصی دنبال نمی‌شود و تنها نوعی بازی کلامی است. در هیچانه بیشترین تأکید بر بُعد موسیقایی کلام است و گاه با حرکات بدنی همراه است.
- اتل متل توتوله / گاو حسن چه جوره
- جَم جَمک برگ خزون / مادرم زینب خاتون
- تاپ تاپ خمیر / گردو و پنیر
- ۳ **شوخی و طنز:** در این اشعار آنچه کودکان را جذب می‌کند، مطالب عجیب و غریب و بدون ضابطه است؛ مثل «بادکنک به شرط چاقو» (شکل ۲۲).

شکل ۲۲- شوخی و طنز

۴ **چیستان‌ها:** چیستان سخنی پوشیده در وصف چیزی است. که حالتی رمز گونه و معماگونه دارد. در چیستان‌های کودکان، توصیف‌ها نباید با ابهام همراه باشد.

- برگ سبز چمنی ورق ورق می‌شکنی (کاهو)

۵ **اشعار مربوط به زندگی روزانه کودک:** این

دسته از اشعار درباره انسان‌ها، حیوانات، گیاهان، عوامل طبیعت و حوادث روزانه گفت‌وگو می‌کند (شکل ۲۳).

شکل ۲۳- اشعار مربوط به زندگی روزانه کودک^۱

شکل ۲۴- حکایات و قصه‌های منظوم^۲

۶ **حکایات و قصه‌های منظوم:** گاه قصه و یا حکایتی در قالب شعر بیان می‌شود (شکل ۲۴).

۱- به منبع ۱۸ آخر فصل رجوع شود.

۲- به منبع ۱۹ آخر فصل رجوع شود.

۷ ترانه‌های مشارکتی: گاه اشعار کودکانه حالت محاوره‌ای دارد و نوعی شعرخوانی مشارکتی است که در آن فردی شعر را آغاز می‌کند و طی آن شنوندگان با طرح سؤال، پاسخی را می‌طلبند.
یه مرغ زردی داشتم/ خیلی دوستش می‌داشتم/ سگه اومد و بردش/ سر پا نشست و خوردش/
سگ اومد، کدام سگ؟ همون سگ که مرغو خورد...

علاوه بر این بسیاری از این نمونه سرودها، علاوه بر وزن و قافیه، جنب و جوش آفرین و بازی‌ساز است و گروه همراهی می‌کنند.

عمو زنجیر باف بعله زنجیر منو بافتی؟ بعله پشت کوتاه‌انداختی؟ ...

فعالیت ۱۲: با هم‌کلاسی خود اشعار متناسب در زمینه‌های گوناگون را انتخاب کنید و نمونه‌ها را در کلاس ارائه دهید.

جست‌وجو
کنید

ب) قصه‌های قومی

قصه‌هایی هستند که به دلیل داشتن عوامل تخیلی زیاد، ماجراهایشان امکان وقوع بسیار بعید یا غیرممکن را دارند. این نوع ادبیات که اکثراً شفاهی است و توسط مردم خلق شده، انتقال‌دهنده ارزش‌های اخلاقی و تربیتی است و علاوه بر لذت بردن، در انتقال هویت نقش اساسی دارد که پس از شکل‌گیری اندیشه چاپ توسط گوتنبرگ در سال ۱۴۵۰ میلادی قصه‌ها توسط افراد گردآوری و مکتوب شدند.
انواع قصه‌های قومی: انواع قصه‌های مناسب برای کودکان عبارت‌اند از (نمودار ۶):

نمودار ۶- انواع قصه‌های قومی

۱ قصه‌های توأم با تکرار یا زنجیره‌ای: در این نوع قصه‌ها که برای کودکان پیش از دبستان بسیار مناسب است، عناصر داستانی (شخصیت و حوادث) به‌طور منظم تکرار می‌شوند. این تکرارها به کودکان فرصت می‌دهند که جریان قصه را به‌خوبی درک کنند؛ کتاب مهمان‌های ناخوانده از این نوع می‌باشد (شکل ۲۵).

شکل ۲۵- قصه‌های توأم با تکرار یا زنجیره‌ای^۱

۲ قصه‌های حیوانی: قهرمانان این قصه‌ها حیوانات هستند که ویژگی‌های انسان‌ها را نمایش می‌دهند. پس در واقع ظاهری حیوانی با زبان و رفتار انسان‌ها دارند. معمولاً ویژگی‌های این حیوانات تابع فرهنگ جامعه‌ای است که از آنجا برخاسته‌اند؛ برای مثال، انانسی عنکبوتی است بسیار عاقل در قصه آفریقایی و یا روباه نماد حیله‌گری، کلاغ نماد خبرچین، بز نماد مادری در ایران و بالاخره حیواناتی که نماد دانایی و یا هوش و ذکاوت مانند خرگوش و لاک‌پشت هستند.

۳ قصه‌های شگفت‌انگیز یا جادویی: در این نوع از قصه‌ها معمولاً از عوامل و موجودات و اشیای فراطبیعی استفاده می‌شود. معمولاً عشق و ماجراجویی در هم تنیده‌اند و امکان تغییر همه چیز در آن وجود دارد؛ مانند پیر یا جوان شدن؛ زشت و یا زیبا شدن و تبدیل انسان به حیوان و بالعکس. اما نکته مهم پایان خوشی است که در این نمونه‌ها دیده می‌شود و همیشه خوب‌ها بر بدها غلبه می‌کنند. مانند قصه ماه پیشانی

نظر به زیبایی و جذابیت قصه‌های قومی، امروزه بسیاری از نویسندگان براساس الگوی آنها به نوشتن قصه‌های جدید می‌پردازند. تولیدات این گروه بیشتر در زمینه قصه‌های حیوانی است اما شاهد نمونه‌های دیگر نیز هستیم.

فعالیت ۱۳: با توجه به طبقه‌بندی ارائه شده، با خواندن کلیله و دمنه کدام نوع از قصه‌ها را می‌توان در آن دید.
هر یک از شما دو نمونه در کلاس ارائه دهید.

نکته

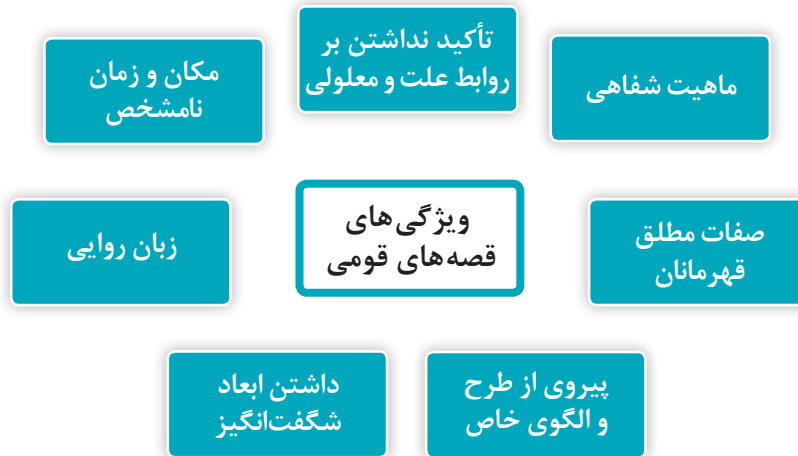
تمرین کنید

۱- به منبع ۲۰ آخر فصل رجوع شود.

ویژگی‌های قصه‌های قومی

ویژگی‌های قصه‌های قومی شامل موارد زیر است (نمودار ۷):

نمودار ۷- ویژگی‌های قصه‌های قومی

۱ **ماهیت شفاهی:** این نوع قصه‌ها روزی از ذهن خلاق جوشیده است و در طول زمان بر اثر انتقال شفاهی سیقل یافته و نهایتاً ضبط و چاپ شده است.

۲ **تأکید نداشتن بر رابطه علت و معلولی:** در این نوع قصه‌ها، حوادث غیر مترقبه و تصادف نقش اساسی دارند و رخدادها بدون داشتن روابط علت و معلول نقل می‌شود. این قصه‌ها اغلب در زمینه اصول اخلاقی، برابری و عدالت هستند و از نیازهای انسان الهام می‌گیرند.

۳ **صفات مطلق قهرمانان:** این قصه‌ها مطلقاً یا خوب یا بد هستند، و هرگز شخصیت‌شان تغییر نمی‌کند. شخصیت‌های این نوع قصه‌ها که در تمام کشورها نمونه‌هایی از آن وجود دارند، ساختار کلیشه‌ای دارند؛ مثلاً غول و یا جادوگر که دارای صفات مشخصی هستند.

۴ **پیروی و طرح و الگوی خاص:** این قصه‌ها الگو و طرح واحدی دارند. در کلیه قصه‌های قومی جدال ابدی بین خوبی و بدی، روز و شب و سیاه و سفید وجود دارد و جالب اینکه همیشه خوبی، پیروز است.

۵ **داشتن ابعاد شگفت‌انگیز:** برای غلبه خوبی بر بدی‌ها، قهرمان با کمک گرفتن از نیروهای ما فراطبیعی مانند: غول‌ها، دیوها، جادوگران، قالیچه‌ها و انگشترهای جادویی و.. پیروز می‌شود. این نیروها گاه به عنوان یاری‌دهنده و در بعضی از موارد مشکل‌آفرینان قصه هستند و قهرمان باید با آنها جدال کند.

۶ **مکان و زمان نامشخص:** فرضی بودن زمان و مکان از جمله ویژگی‌های این قصه‌هاست؛ مانند «سال‌های دور»، «در شهری»، «روزی روزگاری».

۷ **زبان روایی:** در این قصه‌ها زبان روایی بسیار عادی است. زیرا قصه‌ها چون نقل شده‌اند، زبانی ساده دارند و سال‌ها توسط مردمان عادی شفاهاً بیان شده است. لازم به یادآوری است که این قصه‌ها وقتی چاپ می‌شوند زبان روایی خود را از دست می‌دهند، مگر اینکه دوباره قصه‌گویی آنها را نقل کند.

فعالیت ۱۴: در گروه‌های کلاسی در مورد ویژگی‌های غول (قصه‌ها) گفت‌وگو کنید و فهرستی از ویژگی‌های آن تهیه و در کلاس ارائه کنید.

ج) داستان‌های واقعی

داستان واقعی، داستانی است که محصول ذهن خلاق نویسنده است، اما ارتباط تنگاتنگی با واقعیت‌ها دارد؛ یعنی در مسیر ماجرا چیزی وجود ندارد که وقوع آن را غیرممکن سازد. این داستان‌ها به کودک فرصت می‌دهد علاوه بر خودشناسی، با همسان‌پنداری با قهرمانان به حل مشکلات یا مسائل زندگی واقعی بپردازد. هر چند تنوع این نوع داستان‌ها بسیار است، از انواع داستان‌های واقع‌گرایانه سه گروه آن، بیشتر مورد استفاده کودک قرار می‌گیرد که عبارت‌اند از (نمودار ۸):

نمودار ۸- انواع داستان‌های واقعی

۱ داستان‌های حیوانی: حیوانات در این نوع داستان‌ها با ویژگی‌های ظاهری و باطنی خود وارد می‌شوند و نویسنده باید اطلاعات علمی کافی درباره رفتار آنها داشته باشد. از آنجا که شخصیت محوری این داستان‌ها حیوانات هستند بنابراین داستان، حول آنها و یا در رابطه با انسان‌هاست. نمونه داستان‌های حیوانی در فیلم‌ها بسیار دیده شده است.

۲ داستان‌هایی از صحنه‌های زندگی: این داستان‌ها درباره برخورد کودک و نوجوان با محیط زندگی، همسالان، خانواده و غیره است و مبارزه با مشکلات، جدایی‌ها، بیماری، فقر، تنهایی و نظایر آنها محوریت این داستان‌ها را تشکیل می‌دهد. این داستان‌ها تنها به ترسیم بدی‌های زندگی نمی‌پردازد، بلکه واقعیت‌ها، چه تلخ و چه شیرین، باید بیان شود؛ در نتیجه تنوع موضوعی در این نمونه بسیار زیاد است؛ از جمله می‌توان به تولد نوزاد جدید، رابطه دو خواهر، رابطه بین مادر و دختر، آرزوهای کودکانه اشاره کرد. **مثال:** داستان کودکی که در انتظار تولد برادرش است و می‌خواهد به او هدیه‌ای بدهد (شکل ۲۶).

شکل ۲۶- داستان‌هایی از صحنه‌های زندگی^۱

شکل ۲۷- داستان‌های واقعی ماجراجویی^۲

۳ داستان‌های واقعی ماجراجویی: این نوع داستان‌ها به رویدادهای عادی زندگی می‌پردازد، اما در حوادث با اتفاقاتی روبه‌رو می‌شویم که با وجود قابلیت وقوع، جزء ماجراهای روزمره به حساب نمی‌آید. (احمد با پدر قرار است به کوه بروند، پدر ساعت را روی ۶ تنظیم می‌کند اما احمد از هیجان نیمه شب بیدار شده و با تغییر ساعت حادثی را ایجاد می‌کند.) (شکل ۲۷).

فعالیت ۱۵: از روزنامه یک گزارش یا خبری را انتخاب کنید و آن را به صورت داستان واقعی بنویسید و در کلاس ارائه دهید.

تمرین کنید

۱- به منبع ۲۱ آخر فصل رجوع شود.

۲- به منبع ۲۲ آخر فصل رجوع شود.

هدف توانمندسازی ۴-۴: فعالیت‌های آموزشی برای پرورش کتاب‌خوانی کودکان طراحی و اجرا کند.

چگونه برای کودک کتاب بخوانیم

قبل از پرداختن به نحوه خواندن کتاب، نکات زیر را باید در نظر داشت:

- مکان مناسب و راحتی را برای نشستن و کتاب‌خوانی انتخاب کنید.
- هر صدای زمینه‌ای (رادیو، تلویزیون و غیره) را قطع کنید.
- هرگز به زور کودکی را برای شنیدن و یا دیدن کتاب، از کار مورد علاقه‌اش جدا نکنید.

شکل ۲۸- در معرض دید بودن کتاب

■ مجموعه کتاب‌ها را در معرض دید او (در سبد کتاب‌ها یا در کتابخانه) قرار دهید (شکل ۲۸).

■ کتاب‌هایی را انتخاب کنید که گمان می‌برید او دوست دارد. حتماً باید کتاب را قبلاً خوانده باشید.

■ لغات سخت و کلیدی داستان را انتخاب کنید.

■ برای شروع باید درباره کتابی که می‌خواهید بخوانید، بسترسازی کنید.^۱

■ چنانچه کودک تمایل به خواندن و یا شنیدن نداشت، آن را به بعد موکول کنید.

■ در حین خواندن به کودک فرصت بدهید که تصاویر را نگاه کند.

■ به او فرصت بدهید تا در حین نگاه کردن

به تصاویر، به اشیاء اشاره کند و یا نسبت به آنها واکنش نشان دهد. می‌توانید از او سؤال کنید «گرچه کجاست؟ دُمش کو؟» حتی گاهی خود شما باید پاسخ بدهید.

■ تشویق شما، برای انتخاب کتاب می‌تواند به کودک فرصت بدهد تا کتاب مورد علاقه‌اش را از میان کتاب‌ها انتخاب کند.

■ قبل از خواندن جلد کتاب را به او نشان دهید و نام نویسنده و نام کتاب را بگویید. سپس از اول کتاب شروع کنید.

■ کتاب را به گونه‌ای در مقابل کودک قرار دهید که او بتواند به راحتی تصاویر را دنبال کند.

■ به آهستگی بخوانید و برای دیدن و شنیدن و تطبیق دیده‌ها و شنیده‌ها به کودک فرصت بدهید.

■ با انگشت کلمه‌ها را دنبال کنید تا کودک تشخیص دهد که شما کلمه چاپی را می‌خوانید.

■ از تجاربتان استفاده کنید و با ایجاد صداها، محیط، به داستان جذابیت بدهید مثل صدای باد، سگ، گربه، خرس بزرگ، خش خش برگ و غیره.

۱- در کارت کتاب مفصلاً به این نکته اشاره شده است.

یودمان چهارم: آماده کردن کودک برای خواندن

■ کودکان را تشویق کنید که بعضی از جملات و یا کلمات قافیه‌دار کتاب را با شما تکرار کنند. کودکان نوپا علاقهٔ بسیاری به شنیدن قصه‌های تکراری دارند، این تکرار اعتماد به نفس آنها را افزایش می‌دهد و برای کسب مهارت‌های کلامی مهم است. آنها نیاز دارند که زبان داستان به همان صورتی باشد که اولین بار شنیده‌اند و مهم نیست که چند بار تکرار شده است.

■ حالات روحی و عاطفی کودک در حین خواندن و یا شنیدن بسیار اهمیت دارد. گاهی دراز کشیدن روی زمین، گذاشتن سر روی میز و یا ایجاد مزاحمت برای کودک پهلویی، نشانه‌های خستگی و دلزدگی است. باید به این مسئله توجه شود.

نکته

قبل از خواندن برای نوپا و یا هر گروه سنی دیگر فرصتی برای خواندن کتاب به خودتان بدهید؛ چرا که وقتی کتابی قبلاً خوانده شود، بهتر می‌توان لغات را تلفظ کرد؛ مکث‌ها و سکوت مناسب‌تر انتخاب می‌شوند و مانع سردرگمی کودک می‌شود.

نکته

هدف اصلی کتاب‌خوانی، لذت بردن از کشف واژه، معانی و بالاخره هر آنچه در کتاب است. به این لذت، با هم بودن را باید بیافزاییم.

تمرین کنید

فعالیت ۱۶: از میان کتب گروه سنی الف و ب چند کتاب انتخاب کنید که در آن تعداد شخصیت‌ها محدود و یا حادثه کم؛ اما تکرار در بعضی از جملات و افعال بسیار باشد و آن‌را در کلاس با دوستان تمرین کنید و بعد برای کودک بخوانید. (شکل ۲۹)

ب

الف

شکل ۲۹- کتاب قصه ۱

۱- به منبع ۲۳ شکل الف و ۲۴ شکل ب آخر فصل رجوع شود.

هدف توانمندسازی ۴-۵: کاربرد فعالیت روزانه در توسعه توانایی خواندن کودکان را توضیح دهد.

کاربرد فعالیت روزانه در توسعه خواندن

فعالیت ۱۷: شما در روز چند ساعت کتاب می‌خوانید؟ چه می‌خوانید؟ منابع خواندنی خود را چگونه به دست می‌آورید؟ در گروه‌های کلاسی نظرات خود را با هم مقایسه کنید.

گفت‌وگو کنید

استفاده از خواندن کتاب و خواندن زمانی می‌تواند مفید باشد که به صورت یک عادت مستمر درآید. به این منظور باید خواندن را در لابه‌لای فعالیت‌های روزانه او نهادینه کنید. این به معنای آن است که خواندن در تمامی شرایط زندگی او قرار گیرد؛ چه زمانی که او به تنهایی کتاب را نگاه می‌کند و تصویر را دنبال می‌نماید و یا با شما به خرید می‌آید و علائم تصویری را می‌خواند، چه در زمانی که تلویزیون می‌بیند و قهرمان مورد علاقه‌اش را دنبال می‌کند.

نمودار ۹، کاربرد فعالیت‌های روزانه در خواندن نشان می‌دهد:

نمودار ۹- کاربرد فعالیت‌های روزانه در خواندن

الف) استفاده از کتابخانه

فعالیت ۱۸: شکل ۳۰ را با دقت مشاهده کنید. انتظارات شما از یک کتابخانه کودک و نوجوان چیست؟ با هم کلاسی‌هایتان گفت‌وگو کنید و نتیجه را گزارش دهید.

گفت‌وگو کنید

شکل ۳۰- کتابخانه کودک

شکل ۳۱- خواندن به تنهایی

داشتن یک کتابخانه از عوامل مهم در کتاب خوانی است. منظور شکل یا زیبایی کتاب‌ها و کتابخانه نیست، بلکه نکته اساسی تنوع کتاب‌ها، نوع دسترسی به آنها و محل خواندن است.

فرد باید به سهولت به کتاب‌ها دسترسی داشته باشد و محلی برای نشستن و لذت بردن پیدا کند. خواندن به تنهایی یکی از مهم‌ترین راهکارهایی است که او را برای کتاب خوانی آماده می‌سازد. این تجربه با ارزش (لذت بردن از نگاه کردن) به کودک فرصت می‌دهد با ساختار کتاب (جنس، شکل، رنگ، تصویر و کلمات) آشنا شود و آن را ورق بزند. مدت تمرکزش افزایش یابد و تجربیات روزانه‌اش را در لابه‌لای دیدن تصاویر بعد و یا قبل از خواندن مرور کند (شکل ۳۱).

علاوه بر کتاب‌هایی که در صفحات قبل بدان‌ها، اشاره شد (شعر، قصه‌های قومی و داستان‌های واقعی) یک گروه دیگر از کتاب‌ها باید در کتابخانه جای داشته باشند کتاب‌های مستند هستند. چون کودکان ذاتاً کنجکاوند، این کنجکاوی آنها را به مشاهده دنیای پیرامون و طرح سؤالات گوناگون برمی‌انگیزد. که بود؟ چه بود؟ و چراها و ده‌ها سؤال دیگر مدام از طرف کودک مطرح می‌شود

و این فرصت گران‌بهایی است که بزرگسالان آنها را به سمت کتاب مستند راهنمایی کنند. کتاب‌های مستند بسیاریند، اما باید به خاطر داشت که هدف کتاب مستند تنها انتقال پیام نیست، «کاری که کتب درسی نیز

انجام می‌دهند». در اینجا باید اطلاعات داده شده که براساس خواسته کودک مطرح می‌شود مانند چرا آسمان آبی است؟ نان چگونه درست می‌شود؟، به گونه‌ای باشد که انگیزه داوطلبانه او برای دانستن تقویت شود و لذت خواندن به دست آید و او به جست‌وجو ادامه دهد.

کتاب‌های مستند:

کتاب‌هایی هستند که برای بالا بردن اطلاعات و آشنایی کودک با مسائل علمی، فرهنگی، اجتماعی، هنری و غیره تهیه می‌شوند. این کتاب‌ها می‌توانند صرفاً تصویری و یا تصویر و متن با یکدیگر باشند.

ویژگی‌های کتاب‌های مستند عبارت‌اند از:

■ داشتن زبانی ساده و روان

■ صمیمیت و دقت مطالب

■ استفاده از تصاویر صحیح و زیبا

■ ساختاری جذاب و پرکشش

■ پذیرفته شدن اثر به عنوان کاری ارزشمند

انواع کتاب‌های مستند: این کتاب‌ها بسیار گسترده هستند و در زمینه‌های گوناگون اطلاع‌رسانی می‌کنند. اما با توجه به نیاز و توانایی کودکان به چند نمونه آن اشاره می‌شود (نمودار ۱۰).

نمودار ۱۰- انواع کتاب‌های مستند

۱ کتاب‌های علمی: گستردگی این کتاب‌ها فرصتی طلایی برای پاسخ به سؤالات متنوع کودکان است. هرچند به‌طور کلی به سؤالات می‌پردازد، اما کتاب‌ها پایه هستند و برای آشنایی با موضوع کافی است. کتاب‌های علمی انواع گوناگون دارد و کودکان با خواندن آنها و یا نگاه کردن به تصاویرشان با جهان‌جانداران، گیاهان، سیارات و حتی ساخت و تهیه مواد آشنا می‌شوند، در عین حال می‌توانند مطالب و موضوعاتی را که در زندگی روزمره آنها جریان دارد، را تجربه کنند (شکل ۳۲).

ب

الف

شکل ۳۲- کتاب‌های علمی^۱

شکل ۳۳- بازی و سرگرمی^۲

۲ بازی و سرگرمی: از آنجا که

زندگی کودک از طریق بازی شکل می‌گیرد و یکی از مهم‌ترین فعالیت‌های او محسوب می‌شود، می‌توان از کتاب‌هایی در زمینه بازی برای علاقه‌مند کردن او به کتاب استفاده کرد. چیستان‌ها، معماها، بازی‌های فکری و بالاخره بازی‌های جسمانی فرصت مناسبی در اختیار کودک قرار می‌دهد تا از طریق بازی به کتاب خواندن علاقه‌مند شود (شکل ۳۳).

۱- به منبع ۲۵ شکل الف و ۲۶ شکل ب آخر فصل رجوع شود.

۲- به منبع ۲۷ آخر فصل رجوع شود.

۲ هنر و کاردستی: نگاهی به قفسه‌های کتاب‌های کودکان نشان می‌دهد که امروزه کتاب‌های جالبی برای کودکان طراحی شده است. از بریدن و چسباندن گرفته تا ساختن اشیاء با وسایل بی‌مصرف (دور ریختنی‌ها و یا نقاشی و کولاژ و غیره) که علاوه بر علاقه‌مندی کودک به ساختن و کسب مهارت در ایجاد هماهنگی بین مغز و دست، فرصتی است که در لابه‌لای کتاب‌ها به دنبال کار مورد علاقه‌اش بگردد (شکل ۳۴).

شکل ۳۴- هنر و کاردستی^۱

شکل ۳۵- کتاب‌های مرجع^۲

۴ کتاب‌های مرجع: کتاب‌هایی که کودک می‌تواند به طور سریع و فشرده پاسخ پرسش‌هایش را به دست آورد. خواننده ملزم به خواندن کل اثر نیست، بلکه تنها می‌تواند به دنبال پاسخ سؤال خود باشد. امروزه واژه‌نامه‌ها یا کتب مرجع تصویری نیز برای کودکان پیش‌دبستان وجود دارد (شکل ۳۵).

فعالیت ۱۹: با توجه به واژگان فارسی انگلیسی کتاب همراه هنرجو یک بروشور برای معرفی کتاب‌های کتابخانه (انواع کتاب‌ها) معرفی کنید حتی می‌توانید از تصویر برای نمونه‌ها استفاده کنید.

تمرین کنید

۲- به منبع ۲۸ آخر فصل رجوع شود.

۱- به منبع ۲۸ آخر فصل رجوع شود.

هدف توانمندسازی ۶-۴: فعالیت‌های آموزشی برای توسعه توانایی خواندن کودک طراحی و اجرا کند.

آنچه که در کتابخانه کودک باید توجه داشته باشید:

شکل ۳۶- کتابخانه ساده

- ۱ استفاده از ساده‌ترین ابزار برای کتابخانه
- ۲ گاهی یک جعبه کارتن ساده که با کاغذ رنگی تزئین شده یا یک چمدان خالی بی‌مصرف یا سبد بزرگ حتی یک طناب می‌تواند کتابخانه کودک باشد.
- ۳ تنها مسئله قابل توجه، داشتن جایی مشخص، در دسترس و قابل استفاده است که می‌تواند از همان کودکی پیام ارزشمند بودن کتاب را به کودک القا کند (شکل ۳۶).

شکل ۳۷- کتابخانه منظم

- ۲ نظم و ترتیب در چیدمان کتاب‌ها
- ۲ ترمیم کتاب‌های پاره شده
- ۴ مرتب و تمیز بودن محل
- ۵ در دسترس بودن کتاب‌ها (شکل ۳۷)

۶ قابل رؤیت بودن جلد کتاب که انتخاب را برای کودک آسان می‌کند.
 ۷ قرار دادن یک جعبه جادویی با محتوای عروسک، شل و روسری، اشیای مختلف (سنگ، قلم‌مو و ...)، حیوانات پلاستیکی و غیره که می‌توانید در راستای وانمود کردن به خواندن برای کودک و توسط کودک با طرح سؤالات سازنده و استفاده از عروسک‌ها، اشیاء، حتی میوه‌ها و غیره به اجرای داستان‌های مورد علاقه او بپردازید (شکل ۳۸).

شکل ۳۸- لذت بردن کودکان از کتاب

آنچه هدف اساسی است، نباید در لابه‌لای فعالیت‌ها محو شود. لذت بردن از کتاب و کتابخوانی، مرجعی است برای کسب اطلاع از آنچه در دنیای اطراف او وجود دارد.

نکته

فعالیت ۲۰: از یک کتابخانه مهد کودک و یا کانون پرورش فکری کودکان بازدید کنید و در کلاس گزارش دهید.

گزارش دهید

ب) تلویزیون و خواندن

فعالیت ۲۱: چه کتاب‌هایی را به صورت فیلم و سریال در تلویزیون دیده‌اید؟ آیا قبل و یا بعد از دیدن فیلم، کتاب مربوط به آن را خوانده‌اید؟ تأثیر کدام یک بر شما بیشتر بوده است؟ در کلاس گفت‌وگو کنید.

گفت‌وگو کنید

همه جا حاضر بودن، واقع‌گرایی، ساخته و پرداخته بودن محتوای تلویزیون بیانگر آن است که این رسانه نقش مهمی در زندگی افراد، به خصوص، کودکان می‌تواند ایفا کند. بینندگان کوچک و بزرگ از طریق تلویزیون با آخرین اخبار، پدیده‌های علمی، اختراعات و وقایع خوب و بد

شکل ۳۹- توجه کودک به تلویزیون

آشنا می‌شوند و به مرور در تارهای تسخیری آن اسیر می‌شوند. از آنجا که دیدن تلویزیون احتیاج به سواد و فرهنگ خاص ندارد، بی‌سوادان، کم‌سوادان حتی کودکان می‌توانند به آسانی و با چرخاندن و یا فشار یک دکمه در حصار حمایتی آن قرار گیرند (شکل ۳۹).

جلوه‌های تصویری، تصاویر بزرگ، تکرارهای پیایی کلام (در قالب زبان آهنگین، زبان طنز، زبان ساده و روان، حتی تلفظ‌های غلط) واکنش‌های کلامی و غیرکلامی و ایجاد

صداها، محیط، صداها، گوناگون و موسیقی باعث می‌شود تا کودک بیش از پیش بدان توجه کند تا حدی که می‌تواند برنامه‌های مورد علاقه‌اش را نام ببرد و با دیدن نمادهای نوشتاری آنها را بخواند؛ حتی در بلند مدت همان نمادها را در محیط شناسایی کند و بخواند.

مربیان و کتابداران عقیده دارند که تلویزیون می‌تواند به خواندن بسیار کمک کند. زیرا بسیار دیده شده که بعد از نمایش سریال‌ها مثل شازده کوچولو (مسافر کوچولو)، بی‌خانمان، سفرهای گالیور و غیره کودکان برای امانت گرفتن این کتاب‌ها به کتابخانه‌ها مراجعه کرده‌اند و تقاضای خرید این کتاب‌ها بالا رفته است.

این موضوع تنها در مورد فیلم‌های داستانی صدق نمی‌کند و چه بسیار فیلم‌هایی در زمینه راز بقا، دایناسورها، اختراعات و اکتشافات و طبیعت، هر یک به نحوی می‌تواند انگیزه‌ای باشد که کودک به سمت آن موضوع جلب شود و میل به بیشتر دانستن او را به سمت کتاب‌های علمی بکشاند (شکل ۴۰).

از این رو تلویزیون می‌تواند گامی به سوی ارتباط با کتاب‌ها و جلب توجه کودکان باشد. اما به یاد داشته باشید که این تنها یک شروع است.

شکل ۴۰- تماشای فیلم

کودکی که علاقه کمتری به کتاب‌خوانی ابراز می‌کند، می‌توان با کتاب‌های مربوط به برنامه‌های تلویزیونی دلخواهش به کتاب علاقه‌مند کرد. هرگز نباید اجازه دهیم تلویزیون جای کتاب را بگیرد و برای جلب توجه او، رقیبی برای کتاب باشد.

یکی از نکات مهم درباره نقش تلویزیون و خواندن، انتخاب آگاهانه برنامه‌های مفید و مناسب برای کودک است. در این راستا می‌توان با محدود کردن زمان تماشای تلویزیون و انتخاب کتاب خاص که در فیلم‌های تلویزیونی ارائه شده است، یا موضوعاتی که در کلاس صحبت می‌شود، به کودک فرصت دهیم تا برداشت‌های تلویزیونی‌اش را با کتاب مقایسه کند و یا اطلاعات خود را در زمینه موضوعات تدریس شده با ورق زدن کتاب‌ها و نگاه کردن توسعه دهد.

نکته

بزرگسالان باید هم‌زمان با کودک برنامه‌های تلویزیونی را نگاه کنند، به اعمال و کلمات توجه نمایند و در مورد آنها صحبت کنند.

تمرین کنید

فعالیت ۲۲: فهرستی از پویانمایی^۱ محبوب خودتان را تهیه کنید، آن را با فهرست دوستانتان مقایسه نمایید، و دلیل انتخابتان را شرح دهید. آیا بعد از دیدن کارتون‌ها دوست داشتید کتاب آن را بخوانید؟

ج) نشریات

فعالیت ۲۳: شما کدام یک از نشریات روزنامه بزرگسالان یا نوجوانان را خوانده‌اید؟ تجارب خود را با سایر هم‌کلاسی‌ها در میان بگذارید. با هم گفت‌وگو و نتیجه را در کلاس ارائه دهید.

گفت‌وگو کنید

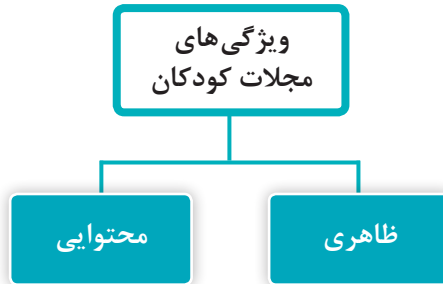
نشریه: یک رسانه اجتماعی، که با نام ثابت، فاصله‌های منظم زمانی (روزانه، هفتگی و ماهانه) با درج تاریخ، شماره، موضوع، به روشی مشخص و معین (اطلاع رسانی، سرگرمی و آموزشی) با مجوز قانونی منتشر می‌شود (شکل ۴۱).

شکل ۴۱- نشریه کودک

۱- منظور از پویانمایی، همان کارتون‌های کودکان است.

ویژگی‌های مجلات کودکان

ویژگی‌های مجلات کودکان از دو جهت قابل توجه است (نمودار ۱۱):

نمودار ۱۱- ویژگی‌های مجلات کودکان

- ویژگی‌های ظاهری:** عناصری چون نام، نامواره^۱، روی جلد، تصویرگری، قطع، شماره صفحات و صفحه‌آرایی، وضعیت ظاهری نشریه را تشکیل می‌دهند.
 - نام:** نشریه باید نامی کوتاه، خوش‌آوا، اثرگذار و متناسب با سن مخاطب داشته باشد؛ از این رو گاهی به نام پدیده‌های طبیعت (پوپک، سنجاقک، آفتاب مهتاب) و یا نشئت گرفته از آرمان نشریه (کوشش، کودکان فردا، امیدآن است) و یا به عنوان ضمیمه نشریات بزرگسالان (دوچرخه، کیهان بچه‌ها) و غیره منتشر می‌شوند.
 - تصویرگری یا تصویرسازی:** یکی از مهم‌ترین بخش‌های نشریه است و انگیزه خواندن را افزایش می‌دهد. کودکان بازی‌های ساده با رنگ و خط را دوست دارند.
 - جلد:** طبیعی است که نخستین عنصر جلب مخاطب جلد آن است. زیبایی و اثرگذاری باید در این زمینه مورد توجه باشد.
 - قطع:** ناشران اندازه‌های گوناگون را تجربه کرده‌اند که رایج‌ترین قطع رحلی کوچک ۱۹×۲۶ سانتی‌متر برای نوجوانان و قطع وزیری ۱۶×۲۳ سانتی‌متر برای کودکان است.
 - صفحه‌آرایی:** استفاده از تصویر، نقاشی، عکس، حروف درشت، سطرهای با فاصله، شمار متناسب ستون‌ها (۱ تا ۳ ستون)، سفیدخوانی و استفاده از رنگ‌ها در هم نشدن متن و تصویر، رعایت تناسب رنگ‌ها و بالاخره عکس‌های مناسب با شرح‌های گیرا از جمله موارد مورد توجه است.

۲ ویژگی‌های محتوایی:

- توجه به ویژگی‌های سنی مخاطب
 - استفاده از زبان معیار که باید از نظر دستوری ساده و مفهوم باشد.
 - پرهیز از استفاده از کلمات قصار - نکته‌ها و اندرز
 - لحن صمیمی و ساده
 - تنوع موضوع (خبر - شعر - داستان - بازی و سرگرمی - طنز - مطالب علمی)
- با توجه به اهمیت نشریه و نقش آن در خواندن، کتابخانه‌های کودک موظف هستند از میان نشریات منتشر

۱- نامواره (Logo): نوعی نوشتن ثابت نام نشریه است که ترکیبی گرافیکی است، گاهی با خط نستعلیق یا خطوط ابداعی که آسان‌خوانی هدف اصلی آن است، نوشته می‌شود.

شده، تعدادی از آنها را مشترک شوند تا کودک تجربه خواندن کسب کند، حتی می‌توان والدین را تشویق به خریداری و عضو شدن کودکان برای اشتراک نمود.

تمرین کنید

فعالیت ۲۴: نشریه‌ای را با موضوع محیط‌زیست برای گروه نوجوانان انتخاب نمایید و با همکاری دوستان آن را در کلاس معرفی کنید.

تمرین کنید

فعالیت ۲۵: با توجه به گزارشی که از بازدید خود و دوستانتان از کتابخانه کودک تهیه کرده‌اید، به صورت گروهی ویژگی یک کتابخانه ایده‌آل را بنویسید.

هدف توانمندسازی ۷-۴: شناخت دیداری نمادها، حروف و کلمات کودکان را توضیح دهد.

پرورش شناخت دیداری نمادها، حروف و کلمات کودکان

گفت‌وگو کنید

فعالیت ۲۶: در خیابان‌ها چه علائم تصویری شما را جذب می‌کند؟ چرا؟ با هم کلاسی هایتان گفت‌وگو کنید.

کودکان خواندن را با تصویر آغاز می‌کنند و چنانچه دیدیم تنوع، زیبایی، اصالت تصویری و غیره از جمله مواردی بود که در کتاب‌های کودکان وجود داشت. اما کودک برای کسب مهارت خواندن نیازمند بینایی، تکلم، شنوایی و نهایتاً رفتار اجتماعی و عاطفی است که از طریق تصویر، تشخیص نمادها و بازی صورت می‌گیرد. برای تقویت هر یک از موارد فوق باید راهکارهایی ارائه شود (طبق نمودار ۱۲).

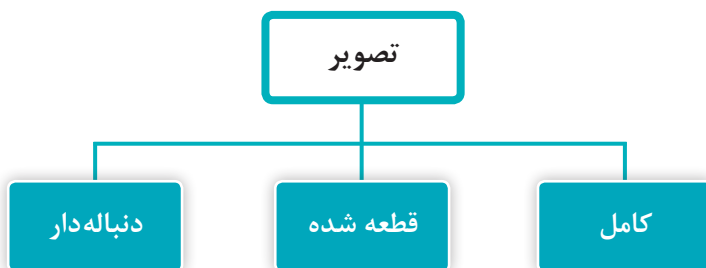
نمودار ۱۲- پرورش شناخت دیداری

هدف توانمندسازی ۸-۴: فعالیت‌های آموزشی برای شناخت دیداری نمادها، حروف و کلمات در کودکان طراحی و اجرا کند.

پرورش شناخت دیداری شامل موارد زیر است:

۱- تصویر

تصاویر برای کودکان به سه شکل زیر ارائه می‌شود. (نمودار ۱۳)

نمودار ۱۳- انواع تصویر

الف) کامل: تصاویر می‌توانند به صورت تک تصویر نمایانگر یک شیء خاص باشند؛ مثلاً تلفن یا خرس پارچه‌ای، کودک با دیدن این تصاویر را شناسایی می‌کند و نام می‌برد (شکل ۴۲).

شکل ۴۲- شکل کامل

تصاویر بهتر است از اشیای آشنا برای کودک باشند؛ همان‌گونه که در کتاب‌های پلاستیکی و پارچه‌ای نمونه‌ای از آنها را دیدیم.

نکته

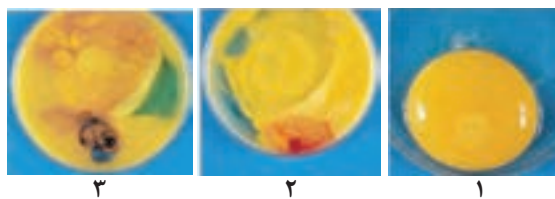

فعالیت ۲۷: با توجه به عکس‌های بریده شده از مجلات و پارچه‌ها، چند نمونه کتاب تصویری به صورت گروهی برای کودکان بسازید.

شکل ۴۳- جورچین

ب) تصاویر قطعه شده: تصویری را به چند قسمت تقسیم کنید. کودک با قرار دادن اجزا در کنار هم باید تصویر را کامل کند (جورچین^۱) (شکل ۴۳).

۳

۲

۱

۶

۵

۴

۸

۷

شکل ۴۴- تصاویر دنباله‌دار

ج) تصاویر دنباله‌دار: مجموعه‌ای از تصاویر مربوط به هم را به کودک نشان می‌دهیم برای مثال، مراحل تبدیل تخم مرغ به جوجه، مراحل رشد یک گیاه یا دگردیسی قورباغه و پروانه (شکل ۴۴). کودک با نگاه کردن به مجموعه تصاویر، باید مراحل را به ترتیب کنار هم قرار دهد؛ به عبارتی باید بتواند آغاز تا پایان را مشخص کند. این مراحل همان ترتیبی است که در داستان‌ها نیز مشاهده می‌شود. (اول چی بعد چی؟)

آنچه در این زمینه اهمیت بسیار دارد؛ توجه به جزئیات و نهایتاً شناخت و درک تصویر است.

۱- در اسباب‌بازی‌های کودک تصاویر قطعه شده با نام جورچین شناخته می‌شود.

فعالیت ۲۸: یک نمونه از تصاویر دنباله‌دار و قطعه شده درست کنید و در کلاس ارائه دهید.

۲- تشخیص نمادها، حروف و کلمات

فعالیت ۲۹: در سطح شهر و یا در برنامه‌های تبلیغاتی تلویزیون، نمونه‌هایی را به خاطر دارید که جملات آهنگین داشته و در ذهن شما باقی مانده باشد؟ در این باره با هم کلاسی هایتان گفت‌وگو کنید.

تشخیص نمادها، حروف و کلمات شامل موارد زیر است:

الف) کلمات آشنا

کودک با نگاه کردن به کتاب، دیدن نوشته‌ها و توجه به کلمات محیط پیرامونش (برنامه‌های تلویزیون، برچسب خوراکی‌ها و غیره) عادت می‌کند به تدریج برخی از حروف و کلمات را بشناسد. در مکان‌های مختلف خیابان، رستوران و حتی در خانه می‌توانید فرصت‌های طلایی برای نشان دادن کلمات برای او ایجاد کنید؛ به‌ویژه کلماتی که برای او معنای واقعی دارد و قابل فهم است. مثلاً در خیابان با اشاره به علائم رانندگی که نوشته دارند و یا نام مغازه‌های مورد علاقه کودک و حتی آگهی‌های خوراکی و تبلیغی، توجه او را به کلمات جلب کنید. شما می‌توانید در مهد کودک با نوشتن نام اشیا و گذاشتن آن روی آنها، مثلاً جعبه وسایل نوشتن، آجرها یا نوع کتاب، در تشخیص کلمات به او کمک کنید. آنها قبل از یادگیری خواندن، شکل کلمات را با دیدن مکرر کلمه تشخیص می‌دهند (شکل ۴۵).

برهمن منوال از دیدن نوشته نام خود نیز لذت می‌برد؛ حتی اولین کلمه‌ای است که یاد می‌گیرد و می‌نویسد، هر چند گاهی بعضی از حروف نامش را وارونه بنویسد.

کیف

بادکنک

لباس

شکل ۴۵- کارت‌های تصویری نوشتاری

فعالیت ۳۰: ۵ نفر از دوستانتان را نام ببرید که هر کدام براساس نام یک گل نام گذاری شده‌اند و برای ۲ نفر از آنها کارت تبریک بسازید.

ب) صداها و اسامی حروف

اگر می‌خواهید صدای هر حرفی را به کودک یاد دهید، از کلمه‌ای که او می‌شناسد، استفاده کنید.

مثل: مامان «م»، بابا «ب».

فراگیری صدا و نماد آن صدا، هم زمان با هم، برای کودک دشوار است؛ پس باید بیشتر تأکید بر صدا باشد. در این راستا این شناخت به دو صورت آشنایی با صدای اول و صدای آخر کلمه انجام می‌گیرد.

ضرورت و اهمیت: چرا روی حروف هم آغاز و هم پایان باید تأکید کنیم؟

توجه به هم آغازها و هم پایان‌ها به دلایل گوناگونی صورت می‌گیرد. ساده‌ترین و ملموس‌ترین آن، توجه خود کودکان به این مقوله در شعرخوانی و بلندخوانی با آنهاست که معمولاً حروف اول و آخر را با شما تکرار می‌کنند. در بحث آموزش زبان فارسی حروف الفبا در حالت‌های اول، میانه و آخر تکرار می‌شوند و چنانچه کودک پیش دبستانی، با این حالت‌ها (هم آغازها، هم پایان‌ها) آشنا شده و تجربه کرده باشد، در فراگیری زبان فارسی در کلاس اول، دچار مشکل نخواهد شد.

۱ آشنایی با صدای اول کلمات (هم آغاز): بیشتر کودکان حروف اول نام خود، نام اشیا و اشخاص پیرامون را یاد می‌گیرند و سپس آن حروف را در کلمات دیگر تشخیص می‌دهند. بخشی از کلمات با حروفی یکسان آغاز می‌شوند (شکل ۴۶).

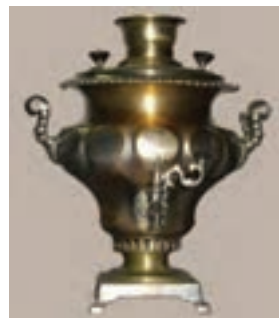
میز

مداد

سوت

سماور

شکل ۴۶- کارت‌های هم آغاز

۲ آشنایی با صدای آخر کلمات (هم پایان‌ها): در این حالت کلمات در قسمت پایانی مشترک هستند؛ مانند دستکش و آتش، کتاب و بشقاب، که با حروفی یکسان به پایان می‌رسند (شکل ۴۷).

شکل ۴۷- کارت‌های هم پایان

فعالیت ۳۱: در گروه‌های دو نفره با استفاده از منابع علمی معتبر، مجموعه‌ای از کارت‌های تصویری لغات هم آغاز و هم پایان تهیه کنید.

تمرین کنید

ج) هم قافیه، هم وزن

کارشناسان به اهمیت قافیه در فراگیری خواندن پی برده‌اند، زیرا کودکانی که در تشخیص کلمات هم قافیه دچار مشکل هستند، در فراگیری خواندن نیز با مشکل روبه‌رو می‌شوند. از این رو در امر آموزش همراهی بزرگسالان در خواندن اشعار کودکانه و حرکات موزون می‌تواند مفید باشد؛ برای فهم او از قافیه، وزن اشعار و ترانه‌های کودکان به کودک فرصت می‌دهد که کلمات را به خاطر بسپارد و وقتی که شعر را حفظ کرد، به رابطه بین کلمه و تصویر ذهنی آن پی خواهد برد.

خرگوش من چه نازه	گوشاش چقدر درازه
موهانش سفید و نرمه	مثل بخاری گرمه
می‌خوره برگ کاهو	می‌پره مثل آهو

کودکان زمانی که به درک قافیه و وزن رسیده باشند، از بازی با کلمات هم قافیه لذت می‌برند.

نکته

با طرح چند بازی می‌توانید کودکان را در تشخیص قافیه و زیبایی‌های کلامی آن یاری کنید. این بازی‌ها در هر شرایط زمانی و مکانی قابل اجرا هستند:

بازی ۱- بگو کدام هم‌صدا نیست: چند کلمه را پشت سر هم بگویید که به جز یکی، بقیه هم‌صدا باشند.
«توت - سوت - فوت - کتاب»

«سیر - شیر - دیر - میخ»

بازی ۲- من سرنخ می‌دهم، تو پیدا کن: با گفتن یک کلمه هم‌صدا به کودک سرنخ بدهید و از او بخواهید کلمه هم‌صدا مورد نظر شما را پیدا کند (شکل ۴۸).
می‌توانیم این بازی را با گفتن عبارات گوناگونی مثل «من دنبال کلمه‌ای می‌گردم هم‌صدا ...» به صورت‌های دیگر انجام دهید.

شکل ۴۸- بازی سرنخ می‌دهم

فعالیت ۳۲: با هم کلاسی‌هایتان یک بازی مانند مشاعره طراحی کنید که نشان‌دهنده کلمات هم قافیه باشد و آن را در کلاس اجرا کنید.

تمرین کنید

۳- بازی

می‌توانیم خواندن را با بازی دلنشین‌تر کنیم. کودک پیش‌دبستانی قرار نیست بتواند کتابی را بخواند؛ بنابراین کلمه‌خوانی، روخوانی، جمله‌خوانی و غیره هر آنچه خواندن را ممکن می‌سازد در برنامه آموزشی قرار ندارد، بلکه باید هدف اصلی آموزش برای خواندن در پیش از دبستان حول سه محور دیدن، شنیدن و بیان کردن کلمه طراحی شود.

سه محور آموزش برای خواندن کودکان پیش از دبستان
خوب دیدن کلمه
خوب شنیدن کلمه
درست بیان کردن کلمه

با توجه به این اهداف باید در حدامکان با فعالیت‌های گوناگون خواندن را برای کودک دلپذیر کرد. برای نیل به این منظور، بازی وسیله‌ای است که می‌تواند خواندن را برای کودکان دلنشین کند و مشوقی برای علاقه‌مندی کودک به خواندن و ادامه آن باشد.

الف) بازی‌های ریتمیک

■ با حروف، تمرین‌های ریتمیک (آهنگدار) مختلفی بسازند و آنها را به‌طور ریتمیک اجرا کنند:

دو ضربی مانند: آ، آ - آ، آ

نا، نا - نا، نا

سه ضربی مانند: دا، دا، دا

ها، ها، ها

بیم، بیم، بیم

و همچنین چهار ضربی و ضرب‌های دیگر.

■ نام خود را به‌طور ریتمیک هجی کنند ریتم آن را با دست اجرا کنند و با سازه‌های کوبه‌ای^۱ بنوازند.

■ ریتم کلمات و جملات را به‌طور دلخواه با دست و سازه‌های کوبه‌ای دنبال کنند. ابتدا با یک کلمه، سپس دو کلمه و در آخر با یک جمله کوتاه ریتم بسازند. یک کلمه مانند کتاب، مادر، خورشید. دو کلمه مانند آفتاب مهتاب، درخت سبز؛ و یک جمله کوتاه مانند از جا پریدم، خورشید؛ را دیدم.

■ صدای حیوانات و اشیای متحرک را تقلید کنند و بر مبنای آنها ریتمی بسازند.

ماو ماو

میو میو

مانند:

وز، وز، وز

جیک جیک جیک

قان قان قان قان

قان قان قان

و صدای قطار، صدای باران و موارد دیگر.

■ ریتم حرکات حیوانات و اشیای متحرک را تقلید کنند.

■ ریتم اشعاری را که از حفظ هستند، با حرکت دست و یا با سازه‌های کوبه‌ای دنبال کنند. برای مثال بیشتر کودکان چهار، پنج ساله می‌توانند شعر «یه توپ دارم قل قلیه...» و شعرهای متعدد دیگری را که آموخته‌اند، بخوانند و نیز ریتم شعر و آهنگ را با دست پیدا کنند.

■ آنها می‌توانند ترانه‌هایی را که حفظ هستند با سرعت‌های مختلف بخوانند.

■ ریتم قطعه و آهنگی را که از ضبط صوت می‌شنوند یا توسط مربی نواخته می‌شود، با دست زدن پیدا کنند و یا آن را با ساز کوبه‌ای همراهی کنند.

ب) بازی‌های آموزشی

در کنار فعالیت‌هایی که اغلب حرکتی است و کودک بدان مشغول است، نظر به اهمیت بازی و علاقه‌مندی کودکان، یک سری از فعالیت‌های با اهداف خاص در قالب بازی ارائه می‌گردد. این بازی‌ها علاوه بر ویژگی‌های عمده بازی (لذت، شادی و غیره) دارای ویژگی‌های خاصی است که کودک را برای رعایت نوبت، روابط اجتماعی و موارد مشابه آن آماده می‌سازد. یکی از بارزترین صفات بازی‌های آموزشی مجموعه فعالیت‌هایی

۱- سازه‌هایی هستند که با کوبیدن دو شیء به هم صدا تولید می‌کنند. (مثل زدن دو چوب، پا کوبیدن به زمین).

است که کودک را به سمت خواندن سوق می‌دهد.

نمونه: کیسه حدس: مجموعه‌ای از اشیاء مثل شانه، کمر بند، زنگوله، توپ، سیب و غیره را داخل یک کیسه پارچه‌ای (مثل روبالشی) بریزید. بدون آنکه کودک متوجه شود، داخل کیسه چیست؛ از او بخواهید دستش را به درون کیسه ببرد و شیئی را که با صدای (س) شروع می‌شود، بیرون آورد. چنانچه درست حدس زد، و آن شیء را از کیسه بیرون آورد، شیء دیگری را جایگزین کنید. در مراحل بعدی، او شیء را بیرون بیاورد و ضمن نام بردن آن صدای اول یا آخر را بیان کند.

نمونه: ببین من چی هستم: گاهی فرصت‌های طلایی برای تمرین و بازی پیش می‌آید که می‌توانید از یک بازی قدیمی استفاده کنید. به یاد داشته باشید به جای نام حرف باید از صدای حروف استفاده کنید.

مثال: با چشم‌هایم می‌توانم آنچه را که روی صورت شما است و با «چ» شروع می‌شود، ببینم (چانه و چشم). صبح‌ها برای خوردن چای دوست دارم بریزم . با حرف «ش» شروع می‌شود. باید را بپوشیم تا در خیابان با آن راه برویم. با حرف «ک» شروع می‌شود.

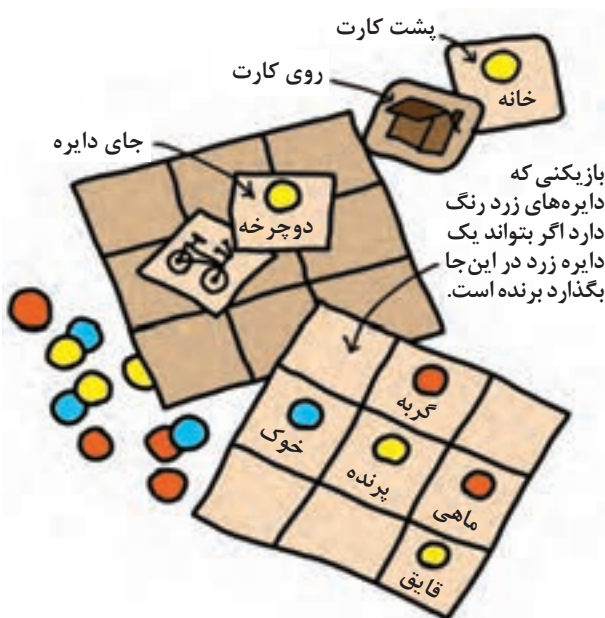
تمرین کنید

فعالیت ۳۳: با توجه به دستورالعمل زیر، بازی آموزشی «ردیف درست کردن» را طبق شکل ۴۹ بسازید و با دوستان بازی کنید و نهایتاً پس از گفت‌وگو با هم کلاسی‌ها هدف این بازی آموزشی را بنویسید.

دستورالعمل

- یک صفحه مربع شکل در ابعادی در حدود ۲۴ سانتی‌متر ببرید.
- با رسم خطوطی مطابق شکل پایین، آن را به ۹ مربع یک اندازه تقسیم کنید.
- ۹ کارت مربع شکل به اندازه مربع‌های روی صفحه ببرید. هر کارت ۸ cm است.
- روی یک طرف هر مربع را تصویری بچسبانید و روی طرف دیگر آن کلمه‌ای مطابق با تصویر بنویسید و دایره‌ای به قطر دو سانتی‌متر بکشید.
- ۱۰ دایره از مقوا به قطر دو سانتی‌متر ببرید که ۵ تا از آنها به یک رنگ و ۵ تای دیگر به رنگی دیگر باشد.

شکل ۴۹- ردیف درست کردن

روش بازی

- کارت‌ها را از طرفی که تصویر و کلمه روی آن مشخص شده است، دسته‌بندی کنید یا در کنار هم بگذارید.
- دو بازیکن هر یک به نوبت کارتی را برمی‌دارند، کلمه روی آن را می‌خوانند و تصویر پشت کارت را نشان می‌دهند تا ببینند آیا کارت را درست خوانده‌اند یا نه.
- اگر بازیکن کارت را درست خوانده باشد، آن

- را روی یکی از مربع‌های صفحه می‌گذارد و دایره رنگ خودش را روی دایره بالای کارت قرار می‌دهد.
- رنگ دایره‌های هر بازیکن با بازیکن دیگر متفاوت است. بازیکنی که بتواند سه کارت با دایره‌های هم‌رنگ (دایره‌های خودش) را دنبال هم ردیف کند، برنده بازی است.
- گاهی هیچ بازیکنی نمی‌تواند کارت‌هایش را ردیف کند. در این صورت، ردیف کارت‌ها را به هم می‌زنند و دوباره بازی را شروع می‌کنند.
- نکاتی که باید در نظر گرفت:
- موقع ترتیب دادن بازی، کلماتی را انتخاب کنید که در متن‌های دیگر شنیده باشید و آنها را بشناسید.
- ارزش آن را دارد که در مورد طرز اجرای بازی دقت بیشتری بکنید. اگر شیوه انجام بازی به دقت تنظیم شده باشد، احتمالاً برای شما جذاب‌تر خواهد بود.
- دقت کنید که هر کدام از این بازی‌ها را مطابق با موضوع مورد علاقه خودتان تنظیم کنید تا برای شما خوشایندتر باشد.
- هر بازی را می‌توانید مطابق با توانایی‌ها و خلق و خوی خود سخت‌تر یا آسان‌تر، پیچیده‌تر یا ساده‌تر کنید. اکثر بازی‌ها طوری است که می‌توان آنها را چند نفری انجام داد.

تجربه کنید

به کار ببندید

به کار بردن آنچه می‌دانید، جمع‌آوری اطلاعات طبیعتاً آگاهی را افزایش می‌دهد، اما داشتن اطلاعات و آگاهی کافی نیست. زیرا تا زمانی که اطلاعات به دست آمده از محتوا را عملاً به کار نبندید و تجربه کسب نکنید، نمی‌توانید در امر آموزش موفق باشید. از طرفی با توجه به مراحل رشد که به مرور صورت می‌گیرد، آموزش نیز باید گام‌به‌گام باشد و این همان چیزی است که شما دربارهٔ آموخته‌هایتان در عمل انجام می‌دهید.

پیشنهادهایی برای طراحی فعالیت

- معمولاً خواندن بعد از بازی بهتر از قبل از بازی است.
- در طول خواندن سؤال کنید که چرا قهرمانان این کار را کردند و اگر شما بودید چه می‌کردید؟
- در میانه کتاب از کودکان بپرسید، به گمان شما داستان چگونه ادامه می‌یابد؟ (حدس بزند - پیش‌بینی کند).
- سعی کنید حوادث داستان را با تجارب کودک پیوند بزنید.
- چنانچه فیلم یا کارتون دیده‌اند که با موضوع کتاب یکسان است، در این مورد با کودکان صحبت کنید.
- خواندن را توسعه دهید (فهرست غذاها، بروشورها، آگهی‌های روی اتوبوس، تابلوهای تبلیغاتی، علائم راهنمایی و رانندگی).
- کودکان را به تهیه کتابخانه شخصی تشویق کنید، (جعبه کتاب - خورجین و یا سبد).
- به والدین پیشنهاد کنید تا در تهیه فهرست خرید از کودکان استفاده کنند. از آنها بخواهید پس از خرید روی فهرست شما علامت بزنند.

براساس آنچه آموخته‌اید و یاد گرفته و فعالیت‌هایی که طراحی کرده‌اید! حال آموخته‌هایتان را با کودکان تجربه کنید. کاربرد فعالیت‌های روزانه در خواندن طبق نمودار زیر در سه مبحث طراحی شده است. شما با راهنمایی هنرآموز و با توجه به علایق و نیازهای خود از هر مبحث حداقل یک یا دو فعالیت را انجام دهید.

نمودار ۱۴- کاربرد فعالیت‌های روزانه در خواندن

الف) کتابخانه

هدف: شناخت کتاب‌های مستند

مراحل اجرا

- ۱ با مراجعه به یک کتابخانه کودک فهرستی با حداقل ۵ عنوان در زمینه کتاب‌های مستند تهیه کنید، خلاصه‌هایی از کتاب‌ها را در کلاس ارائه دهید.
- ۲ پوستری برای معرفی یکی از کتاب‌های خود تهیه کنید.
- ۳ با مراجعه به کتابخانه و یا کتاب‌فروشی، سه مرجع موجود قابل استفاده برای کودکان را در کلاس معرفی کنید.

ب) تلویزیون

هدف: نقش تلویزیون در خواندن

مواد لازم: توجه به چهار قسمت از یک سریال کارتونی

چهار قسمت از یک سریال کارتونی را انتخاب کنید و به این سؤالات پاسخ دهید:

- ۱ آیا موضوع برای کودک قابل درک است؟ به چه دلیل؟
- ۲ حداقل از هر قسمت ۱۰ دیالوگ نوشته شود.
- ۳ آیا به نظر شما کلمه‌ای به اشتباه یا غلط بیان شده است؟
- ۴ آیا طنز کلامی در کارتون برای کودک قابل فهم است؟

ج) نشریات

هدف: بررسی نشریات کودکان

مواد لازم: نشریه موجود برای کودکان پیش از دبستان

با توجه به نشریات، فعالیت‌های زیر را به صورت گروهی و یا انفرادی انجام دهید.

- ۱ انتخاب یک نشریه مستقل (ضمیمه روزنامه بزرگسالان نباشد) و بررسی ظاهری آن براساس آنچه خوانده‌اید.

۲ انتخاب سه شماره پیاپی یک نشریه مستقل و بررسی محتوایی آن براساس آنچه خوانده‌اید.

۳ با هم کلاسی‌ها یک نشریه کودکان با موضوع بازیافت که شامل سرمقاله، تصویر، داستان، شعر، کاردستی و ... باشد تهیه کنید.

لازم به یادآوری است که شما در انتخاب آزاد هستید و یکی از موارد را به تنهایی یا گروهی می‌توانید انجام دهید.

براساس آنچه یاد گرفته‌اید و فعالیت‌هایی که طراحی کرده‌اید. حال آموخته‌هایتان را با کودکان تجربه کنید. پرورش شناخت دیداری طبق نمودار زیر در سه مبحث طراحی شده است. شما با راهنمایی هنرآموز و با توجه به علائق و نیازهای خود از هر مبحث حداقل یک یا دو فعالیت را انجام دهید.

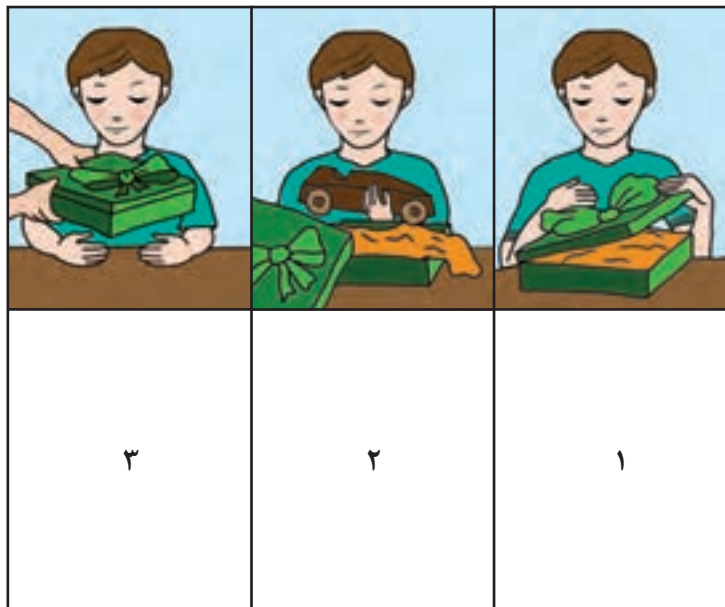
نمودار ۱۵- پرورش شناخت دیداری

فعالیت‌های پرورش شناخت دیداری	
توالی اتفاقات	تصویر
برچسب‌های رنگی	
با چی شروع می‌شوم؟	شناخت کلمات و نمادها
حرف آخرم چیه؟	
ساختن حروف با کاغذ سنباده	
چی بپزیم؟	
فهرست خرید	
دایره‌های پرش	بازی
بازی با حروف	

الف) توالی اتفاقات

هدف: توصیف تصاویر - توالی

وسایل مورد نیاز: جمع آوری تصاویر مربوط به هم در کادرهای جدا (شکل ۵۰)

شکل ۵۰ - تصاویر متوالی

مراحل اجرا:

- ۱ از کودک بخواهید هر تصویر را جداگانه تعریف کند.
- ۲ کودک تصاویر را ببرد، سپس به ترتیب براساس تقدم و تأخر در کادر مناسب شماره گذاری شده بچسباند.
- ۳ داستان تصویری که می بیند تعریف کند.
- ۴ گفته های او را بنویسید، سپس آنها را برای کودک بخوانید.
- ۵ به کودک فرصت دهید برای داستانش نام انتخاب کند.
- ۶ چنانچه تصویر رنگی نبود، از او بخواهید آن را رنگ آمیزی کند.

ب) برچسب های رنگی

هدف: شناخت رنگ و تشخیص رنگ های مشابه

وسایل لازم: ۱۶ قطعه مقوای ۵ × ۱۰ سانتی متر، ۸ عدد مداد رنگی در رنگ های سیاه، قرمز، آبی، سبز و زرد، ...

روش بازی: کارت های سفید را بردارید و روی هر یک علامتی با یکی از رنگ ها بگذارید. کارت ها را به کودک بدهید و از او بخواهید تا در اطراف خانه بگردد و هر شیء رنگی را که با رنگ کارت

مطابقت دارد، علامت گذاری کند؛ مثلاً یک برچسب سبز را روی ظرفی که پر از سیب سبز است، بگذارد. می توانید از ابتدا قطعات مقوایی ۵ × ۱۰ سانتی متر را در رنگ های گوناگون انتخاب کنید.

۲- شناخت کلمات و نمادها

الف) با چی شروع می شوم؟

هدف: آشنایی با صدای اول کلمات

وسایل لازم: تعدادی تصویر که اولشان مثلاً با حروف «ب» یا «د» یا «م» شروع می شود؛ بادکنک، بادام، برف، دست، ماشین، موز، مداد، دارکوب، داس و مشابه آنها.

مراحل اجرا:

- ۱ تصاویر را به کودکان نشان دهید و از آنها بخواهید اشیاء را نام ببرند.
- ۲ از آنها بخواهید اشیائی را که صدای اولشان با «ب» شروع می شود، جدا کنند.
- ۳ این فعالیت را با سایر اشیاء ادامه دهید.
- ۴ از آنها بخواهید اشیای کلاس را براساس صدای حرف اول، طبقه بندی کنند.

نکات قابل توجه:

- فقط به صدای حروف توجه کنید.
- می توانید این فعالیت را روی حروف آخر کلمات نیز تمرین کنید.

ب) حرف آخرم چیه؟

هدف: آشنایی با لغات هم قافیه

وسایل لازم: تعدادی تصویر اشیای آشنا

مراحل اجرا:

- ۱ تصویری را انتخاب کنید و به کودکان نشان دهید.
- ۲ از بچه ها بخواهید نام شیء را با صدای بلند بیان کنند.
- ۳ از هر یک از کودکان بخواهید کلمه ای هم قافیه با تصویر را بگویند؛ مثلاً نشان دادن تصویر «شیر» و بیان کلماتی چون سیر.

ج: ساختن حروف با سنباد

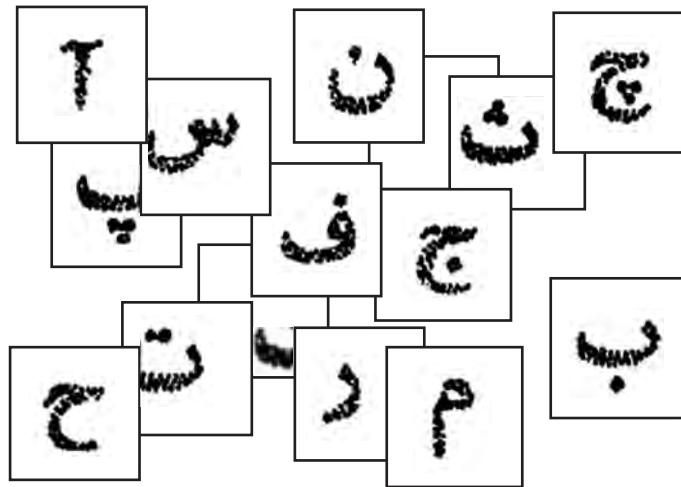
هدف: آشنایی با حروف و صدا

وسایل لازم:

- ۲۶ کارت ۱۰ × ۱۰ سانتی متری
- چند ورق از کاغذ سنباد ضخیم
- یک قطعه گچ
- قیچی
- چسب و برس مخصوص

روش بازی:

- ۱ حروف الفبا را با گچ روی کاغذ سنباده بنویسید. بلندی هر حرف باید ۸ سانتی متر باشد و باید آن را با حروف نسخ بنویسید.
- ۲ شکل حروف را با قیچی ببرید و سپس به صورت رو به بالا آنها را روی مربع‌های مقوایی بچسبانید. (هر حرف روی یک مربع) (شکل ۵۱).

شکل ۵۱- حروف سنباده‌ای

- حس لامسه برای خردسالان بسیار اهمیت دارد. استفاده از حروف سنباده‌ای این حس را پرورش می‌دهد و از این طریق می‌توان کودک را با حروف و صداهای آن آشنا کرد.
- ۳ به هر کودک در هر نوبت یک یا دو حرف بدهید.
 - ۴ از او بخواهید تا با نوک انگشتانش آنها را لمس کند.
 - ۵ هم‌زمان با این کار شما باید صدای هر حرف را به او بگویید (سعی کنید از صدای حروف، نه از اسم آنها استفاده کنید).
 - ۶ هنگامی که کودک به اندازه کافی به کشف حروف پرداخت، بازی با چشمان بسته را انجام دهید.
 - ۷ چشم‌های کودک را ببندید و به او یک حرف را بدهید. او باید از طریق حس لامسه، حرف را تشخیص دهد.
 - ۸ بازی با چشمان بسته را، به نوبت انجام دهید.

د) چی بپزیم؟

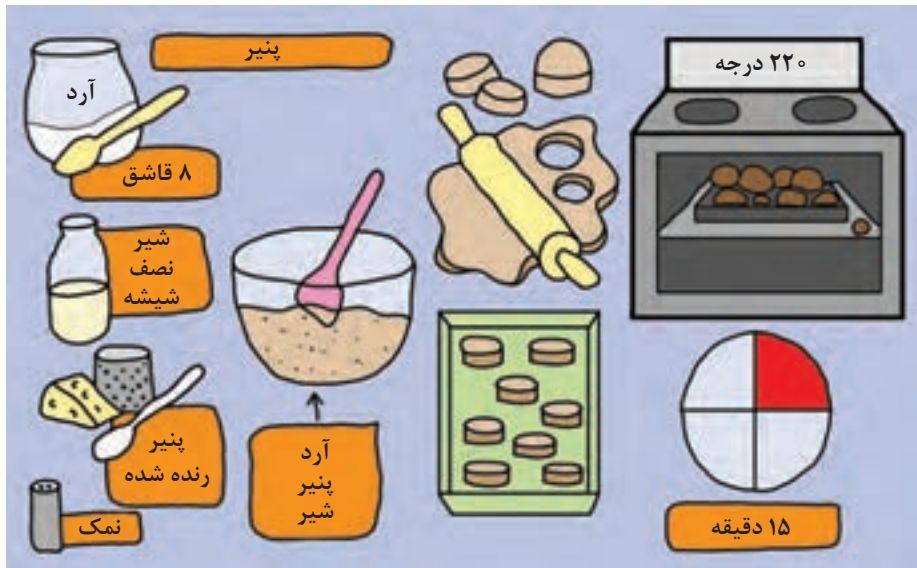
هدف: اجرای یک دستورالعمل ساده

وسایل لازم:

- یک ورق کاغذ یا مقوا به اندازه ۱۵×۳۵ سانتی متر
- چند عدد خودکار
- یک عدد خط کش
- مواد غذایی و ظرف‌هایی که برای آشپزی لازم است

روش بازی:

با استفاده از نشانه‌ها، اعداد و تعداد محدودی از کلمه‌های مناسب، یک دستورالعمل ساده آشپزی برای کودک بنویسید. همان‌طور که در تصویر ملاحظه می‌کنید، تعداد کلمه‌ها بسیار کم است و کودکان یاد می‌گیرند که چگونه دستورالعمل و نشانه‌ها را تفسیر کنند. سعی کنید دستورالعمل‌ها ساده باشند و هنگام آشپزی کنار آنها باشید (شکل ۵۲).

شکل ۵۲- دستورالعمل تصویری

ه) فهرست خرید

هدف: ارتباط بین تصویر و نماد

روش: قبل از رفتن به خرید، از کودک بخواهید تا در تهیه فهرست به شما کمک کند. از یک ورقه کاغذ بزرگ استفاده کنید و در نیمه‌ای از آن نام اشیایی را که به آن نیاز دارید، بنویسید. از خط نسخ استفاده کنید و کلمه‌ها را بزرگ و واضح بنویسید. هنگام نوشتن هر کلمه آن را برای کودک بخوانید و از او بخواهید تا آن را تکرار کند. کودک را تشویق کنید تا شکل هر جنس را در مقابل کلمه مربوط به آن بکشد. کار دیگر این است که شما تصاویر را بکشید و از کودک بخواهید تا آنها را رنگ کند (شکل ۵۳). هنگام رفتن به خرید، یک مداد با خود به همراه داشته باشید. وقتی شیئی را می‌خرید و آن را در کیسه می‌گذارید، از کودک بخواهید تا در برابر کلمه روی فهرست علامت (✓) بگذارد. تصاویر می‌توانند به کودک کمک کنند تا کلمه‌ها را به خاطر آورد.

شکل ۵۳- فهرست خرید تصویری

الف) دایره‌های پرش

هدف: بازی با تصویر و کلمه
روش: روی هر دایره نام و تصویر یک حیوان کشیده شود (شکل ۵۴).

شکل ۵۴- دایره‌های پرش

- با دیدن تصویر روی هر یک از دایره‌ها از کودک بخواهید آن را پیدا کند و روی آن بپرد و بایستد، مثلاً: «بپر روی شیر»
- کودک باید با دیدن تصاویر و نام آنها روی دایره‌ها، دایره مورد نظر را بیابد و روی آن بپرد و بایستد تا شما نام بعدی را بگویید.
- اگر تعداد بچه‌ها بیشتر باشد، می‌توان برای هر بازیکن یک ردیف دایره را در نظر گرفت. بعداً می‌توانید این بازی را به بازی جمله‌سازی تبدیل کنید. برای انجام این بازی، دایره‌ها باید شامل فعل و اجزای جمله باشد. در ضمن می‌توانید اعداد و یا اسامی دیگر (اشیا، گل و غیره) را روی دایره‌ها بنویسید.

ب) بازی با حروف

هدف: شناخت حروف از طریق بازی

وسایل لازم:

- ۵ تا ۶ قوطی مایع ظرف شویی
- ۵ تا ۶ ورقه کاغذ سفید، ۲۸ × ۲۲ سانتی متری
- نوار چسب
- یک عدد خودکار
- یک توپ کوچک

روش بازی

با نوار چسب، کاغذهای سفید را به قسمت خارجی قوطی‌ها بچسبانید. روی هر قوطی یکی از حروف را بنویسید. سعی کنید از خط نسخ استفاده کنید. قوطی‌ها را نزدیک به هم در جایی قرار دهید^۱ و توپی در اختیار کودک بگذارید (شکل ۵۵).

شکل ۵۵- بازی با حروف

ببینید کودک شما چند قوطی را می‌تواند با توپ بیندازد. برای هر قوطی افتاده، کودک یک امتیاز کسب می‌کند. البته این امتیاز در صورتی به او داده می‌شود که بتواند کلمه‌ای را بگوید که صدای اول آن مانند حرفی باشد که روی قوطی نوشته شده است. مثلاً برای «خ» می‌تواند کلمه «خیار» را مثال بزند. قوطی‌ها را دوباره به حالتی ایستاده قرار دهید و بازی را مجدداً شروع کنید. اگر کودک این بار نیز قوطی «خ» را به زمین بیندازد، باید کلمه‌ای غیر از خیار را که با این حرف آغاز می‌شود، مثال بزند. از این بازی برای هماهنگی چشم و دست نیز استفاده کنید و با خوردن توپ به قوطی نمره دهید.

۱- از حروف آشنا استفاده شود.

تمرین کنید

- ۱ برای یک کتاب تصویری، کارت قصه‌گویی (بر پایه مبحث قصه‌گویی در فصل مهارت‌های بیانی) تهیه کنید و در کلاس ارائه دهید.
- ۲ کارت کتاب برای دو کتاب از قصه‌های قومی و دو کتاب از داستان‌های واقعی براساس دستورالعمل (در فصل مهارت‌های بیانی کودک) تهیه کنید و ارائه دهید.
- ۳ یک کتابخانه ساده با استفاده از ساده‌ترین ابزار برای کودکان طراحی کنید.
- ۴ پنج کارت هم‌آغاز برای آموزش هم‌آغازها تهیه کنید.

خود ارزیابی پایان پودمان ۴				
واحدیادگیری: آماده کردن کودک برای خواندن				
این کاربرد برای ارزیابی مهارت‌های شما در واحد یادگیری آماده کردن کودک برای خواندن تهیه شده است. در هر سؤال بیشترین امتیاز، سه و کمترین امتیاز، یک است. براین اساس خود را ارزیابی کنید و به خود امتیاز دهید.				
ردیف	موارد	۱	۲	۳
۱	تا چه حد می‌توانید برای کودکان کتاب تصویری مناسب را انتخاب کنید؟			
۲	تا چه حد می‌توانید با استفاده از انواع کتاب کودکان، کتاب‌خوانی را در آنها پرورش دهید؟			
۳	تا چه حد می‌توانید با استفاده از فعالیت روزانه برای توسعه خواندن در کودکان فعالیت طراحی و اجرا کنید؟			
۴	تا چه حد می‌توانید با استفاده از تصویر و بازی برای تشخیص نمادها و حروف و کلمات فعالیت طراحی و اجرا کنید؟			

ارزشیابی شایستگی آماده کردن کودک برای خواندن

<p>شرح کار: طراحی فعالیت برای توسعه شناخت خواندن مانند زمان شروع خواندن، انواع تصاویر، ویژگی‌های تصویر و غیره طراحی فعالیت برای پرورش کتاب‌خوانی مانند بلندخوانی، انتخاب کتاب برای کودک و چگونگی کتاب‌خوانی و غیره طراحی فعالیت برای توسعه توانایی خواندن در کاربرد فعالیت روزانه مانند استفاده از کتابخانه/ تلویزیون و خواندن نشریات طراحی فعالیت برای پرورش شناخت دیداری نمادها، حروف و کلمات مانند بازی با کارت‌های تصاویر، اشیای واقعی و غیره طراحی هر فعالیت با توجه به موارد زیر انجام می‌شود:</p> <p>نام فعالیت: نوع فعالیت: هدف فعالیت: مکان فعالیت: زمان فعالیت: وسیله و ابزار مورد نیاز: سن کودکان: تعداد کودکان: تعداد مربی و مربی‌یار: روش کار:</p>																													
<p>استاندارد عملکرد: آماده کردن کودک برای خواندن از طریق توسعه شناخت از مراحل خواندن و پرورش کتاب‌خوانی، کاربرد فعالیت‌های روزانه در توسعه توانایی خواندن و پرورش شناخت دیداری نمادها، حروف و کلمات براساس منابع علمی و آموزشی معتبر، دستورالعمل‌های وزارت آموزش و پرورش و سازمان بهزیستی کشور شاخص‌ها: توسعه شناخت خواندن (زمان کتاب خواندن، انواع تصویر، ویژگی‌های تصاویر) پرورش کتاب‌خوانی (فواید خواندن، انتخاب کتاب برای کودک، چگونه برای کودکان کتاب بخوانیم) کاربرد فعالیت روزانه در توسعه توانایی خواندن (کتابخانه، تلویزیون و خواندن نشریات) پرورش شناخت دیداری نمادها، حروف و کلمات (تشخیص دیداری کلمات و نمادها با استفاده از تصاویر و بازی)</p>																													
<p>شرایط انجام کار: طراحی و اجرای فعالیت‌های آموزشی در کارگاه هنرستان با توجه به شرایط زیر: مکان: مرکز آزمون مواد و تجهیزات و ابزار: لوازم‌التحریر و وسایل هنری استاندارد و سایر شرایط: منابع علمی و آموزشی معتبر و استانداردهای آموزشی موجود در آموزش و پرورش و سازمان بهزیستی ابزار و تجهیزات: لوازم اداری مناسب - لوازم هنری منابع: کتب آموزشی مرتبط - لوح‌های فشرده آموزشی</p>																													
<p>معیار شایستگی:</p> <table border="1"> <thead> <tr> <th>ردیف</th> <th>مرحله کار</th> <th>حداقل نمره قبولی از ۳</th> <th>نمره هنرجو</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>۱</td> <td>توسعه شناخت خواندن</td> <td>۱</td> <td></td> </tr> <tr> <td>۲</td> <td>پرورش کتاب‌خوانی</td> <td>۱</td> <td></td> </tr> <tr> <td>۳</td> <td>توسعه توانایی خواندن در کاربرد فعالیت روزانه</td> <td>۲</td> <td></td> </tr> <tr> <td>۴</td> <td>پرورش شناخت دیداری نمادها، حروف و کلمات</td> <td>۲</td> <td></td> </tr> <tr> <td></td> <td>شایستگی‌های غیرفنی، ایمنی، بهداشت، توجهات زیست‌محیطی و نگرش: شایستگی‌های غیرفنی: یادگیری، مهارت گوش کردن، آموزش و کمک به فراگیری دیگران ایمنی: رعایت استانداردهای بهداشتی موجود در آیین‌نامه‌های بهزیستی - رعایت نکات ایمنی در به‌کارگیری ابزار و تجهیزات بهداشتی بهداشت: رعایت نکات بهداشتی در انجام فعالیت‌ها توجهات زیست‌محیطی: رعایت بهداشت و سالم‌سازی محیط - صرفه‌جویی در مصرف آب و وسایل دیگر نگرش: اهمیت دادن به انجام صحیح فعالیت‌های آموزشی در کوتاه‌ترین زمان</td> <td>۲</td> <td></td> </tr> <tr> <td colspan="2">میانگین نمرات</td> <td></td> <td>*</td> </tr> </tbody> </table>		ردیف	مرحله کار	حداقل نمره قبولی از ۳	نمره هنرجو	۱	توسعه شناخت خواندن	۱		۲	پرورش کتاب‌خوانی	۱		۳	توسعه توانایی خواندن در کاربرد فعالیت روزانه	۲		۴	پرورش شناخت دیداری نمادها، حروف و کلمات	۲			شایستگی‌های غیرفنی، ایمنی، بهداشت، توجهات زیست‌محیطی و نگرش: شایستگی‌های غیرفنی: یادگیری، مهارت گوش کردن، آموزش و کمک به فراگیری دیگران ایمنی: رعایت استانداردهای بهداشتی موجود در آیین‌نامه‌های بهزیستی - رعایت نکات ایمنی در به‌کارگیری ابزار و تجهیزات بهداشتی بهداشت: رعایت نکات بهداشتی در انجام فعالیت‌ها توجهات زیست‌محیطی: رعایت بهداشت و سالم‌سازی محیط - صرفه‌جویی در مصرف آب و وسایل دیگر نگرش: اهمیت دادن به انجام صحیح فعالیت‌های آموزشی در کوتاه‌ترین زمان	۲		میانگین نمرات			*
ردیف	مرحله کار	حداقل نمره قبولی از ۳	نمره هنرجو																										
۱	توسعه شناخت خواندن	۱																											
۲	پرورش کتاب‌خوانی	۱																											
۳	توسعه توانایی خواندن در کاربرد فعالیت روزانه	۲																											
۴	پرورش شناخت دیداری نمادها، حروف و کلمات	۲																											
	شایستگی‌های غیرفنی، ایمنی، بهداشت، توجهات زیست‌محیطی و نگرش: شایستگی‌های غیرفنی: یادگیری، مهارت گوش کردن، آموزش و کمک به فراگیری دیگران ایمنی: رعایت استانداردهای بهداشتی موجود در آیین‌نامه‌های بهزیستی - رعایت نکات ایمنی در به‌کارگیری ابزار و تجهیزات بهداشتی بهداشت: رعایت نکات بهداشتی در انجام فعالیت‌ها توجهات زیست‌محیطی: رعایت بهداشت و سالم‌سازی محیط - صرفه‌جویی در مصرف آب و وسایل دیگر نگرش: اهمیت دادن به انجام صحیح فعالیت‌های آموزشی در کوتاه‌ترین زمان	۲																											
میانگین نمرات			*																										
<p>* حداقل میانگین نمرات هنرجو برای قبولی و کسب شایستگی ۲ است.</p>																													

فهرست منابع کتاب کودک برای یادگیری بیشتر (فصل ۴)

- ۱ وادل مارتین - خوش بخوابی کوچولو - ترجمه رضی هیرمندی، نشر افق ۱۳۸۶
- ۲ ماری، ایلا، درخت، ترجمه: راهنما سرور پویا، کانون پرورش فکری سال ۱۳۶۴
- ۳ زرین کلک، نورالدین - آ اول الفبا، کانون پرورش فکری کودکان ۱۳۶۵
- ۴ کخدایی، علی - موشی جان کجایی - نشر کانون پرورش فکری ۱۳۸۴
- ۵ اوزر، اریش - قصه‌های من و بابام - نشر فاطمی چاپ چهل و پنجم ۱۳۹۵
- ۶ مورل، ژان لوک - مجموعه بابالوها (خانم بشقاب) - مترجم شادی جمشیدی، نشر صدا ۱۳۸۰
- ۷ رید، باربارا - موش مترو - مریم واعظی - نشر صدا ۱۳۸۷
- ۸ یانیکوفسکی، اوا، اگر بزرگ بودم ترجمه اسد پور پیران فر، امیرکبیر ۱۳۵۵
- ۹ لستر، هلن - نازک نارنجی - ترجمه صبا رفیع، انتشارات فنی ۱۳۸۸
- ۱۰ ویتینگر بریگیته - تقصیر من بود - ترجمه فراز پندار، انتشارات فنی ۱۳۹۱
- ۱۱ باربارا، ام جوس - مادر جان مرا دوست داری - مترجم حسین فتاحی، انتشارات سروش ۱۳۹۱
- ۱۲ بارت، جودی - چرا حیوانات نباید لباس بپوشند - امیرکبیر ۱۳۵۱
- ۱۳ الین ترسلت - قورباغه چاه نشین - ترجمه فریدون رحیمی، کانون پرورش فکری ۱۳۸۴
- ۱۴ زرین کلک نورالدین، آ اول الفبا کانون پرورش فکری کودکان و نوجوان ۱۳۶۵
- ۱۵ واتس، فرالانس - بوسه‌های برای بابا - مترجم مینا پورشعبان ۱۳۹۰
- ۱۶ وبستر، شریل، بافتنی عجیب، مترجم شیما شریفی، انتشارات علمی و فرهنگی ۱۳۹۴
- ۱۷ سیدآبادی، علی اصغر - بادکنک به شرط چاقو - نشر افق ۱۳۸۶
- ۱۸ کشاورز، ناصر - مجموعه بابا تو بهترینی - نشر افق ۱۳۹۵
- ۱۹ احترامی، منوچهر - گربه من ناز نازیه، همه ش به فکر بازی - نشر پدیده گوتنبرگ ۱۳۸۲
- ۲۰ فرجام، فریده - مهمان‌های ناخوانده - انتشارات کانون پرورش فکری کودکان ۱۳۸۷
- ۲۱ چی هیروا، یواز کی - یک برادر برای موموگو - ترجمه فرزانه ابراهیمی، امیرکبیر ۱۳۵۱
- ۲۲ طاهر پور، فرشته - ماجرای احمد و ساعت - کانون پرورش ۱۳۹۱
- ۲۳ مرغ سرخ پاکوتاه - از قصه‌های فولکلور (فرهنگ مردم) - تصویرگر جان میلر، انتشارات علمی فرهنگی ۱۳۸۳
- ۲۴ لورانو، موروف - وقتی موش را به مدرسه ببرید - ترجمه فرمهر منجزی، نشر چشمه ۱۳۸۷
- ۲۵ آندره بو - فرهنگ مصور جانوران - ترجمه فرزانه کریمی، انتشارات قدیانی ۱۳۹۴
- ۲۶ پنوزروه - کتاب خطرناکه - مترجم صبا رفیع انتشارات فنی ۱۳۸۷
- ۲۷ شعبان نژاد، افسانه - کتاب من و عروسک، تصویرگر نیلوفر میرمحمدی، منادی ترتیب ۱۳۸۱
- ۲۸ مسنجر، نورمن - کتاب چهره‌سازی، ترجمه: زهرا بنی‌اسدی، نشریه دوایر ۱۳۸۴
- ۲۹ عسگری، مهناز - فرهنگ فارسی خردسالان - تصویرگر: کیوان اکبری، نشر محراب قلم ۱۳۹۰